

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ Yıl:31 Sayı:52 Ocak 2020

KIBRIS TÜRKÜNÜN VAROLUŞ MÜCADELESİ

TBP. BNB. NİHAT İLHAN ve AİLESİ
ANISINA

ELA ZI Ğ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

Künye

İmtiyaz Sahibi
Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı adına
Mehmet ÇAĞLAR

*Yayın Yönetmeni ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü*
Murat Katiboğlu

Yayın Kurulu
Prof. Kerim SUNGUROĞLU
Mustafa TURAN
Sevim (Anagür) KOYUNOĞLU
Prof. Kemal ÖZMEN
Cahit KOÇ

Yönetim Yeri ve Adresi
Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sk.
No: 15/3 Dikmen ANKARA
Tel: 0312 480 28 80
Fax: 0312 480 38 08
e-mail: info@elazigvakfi.org.tr

Tasarım
baskent tasarım

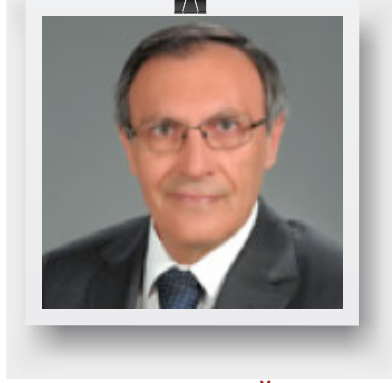
Nenehatun Cad. No:81/4 GOP
Çankaya - ANKARA
Tel: 0312 436 42 69
Faks: 0312 436 42 64
mail: bilgi@baskenttasarim.com
www.baskenttasarim.com.tr

Baskı
Ankara Ofset
Büyük Sanayi 1. Cadde
Necatibey İş Hanı Alt Kat No: 93/43-44
İskitler - Ankara
Tel: 0.312 384 50 63

Yayın Tarihi: Ocak 2020
Yayın Türü: Yerel Süreli
Yayın Aralığı: 6 ay
Yayın Dili: Türkçe

İçindekiler

MEHMET ÇAĞLAR	1
BİR ÇINARIN SERZENİŞİ (MUSTAFA TURAN ŞİİR)	4
T.C. LEFKOŞA BÜYÜKELÇİSİ ALİ MURAT BAŞÇERİ'NİN KONUŞMASI	5
ATATÜRK ARAŞTIRMA MEREKZİ BAŞKANI PROF. DR. ADNAN SOFUOĞLU'NUN KONUŞMASI	7
DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ (DAÜ) REKTÖRÜ PROF. DR. NECDET OSAM'IN KONUŞMASI	10
PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN KONUŞMASI	12
AYŞE ŞEBNEM İLHAN'IN KONUŞMASI	13
İZZETPAŞA VAKFI VE TABİP TUĞGENERAL NİHAT İLHAN'IN HİZMETLERİ (Prof. Dr. Necip İLHAN)	16
TARİHSEL SÜREÇTE KIBRIS'TA TÜRKLERE YAPILAN KATLIAMLAR (YRD.DOÇ.DR.TURGAY BÜLENT GÖKTÜRK)	22
KIBRIS TÜRK'ÜNÜN VAROLUŞ MÜCADELESİ VE KUMSAL BASKINI PANELİ (YILMAZ BORA)	27
KRİTİK BİR GECE (VURAL TÜRKMEN)	30
SÜHEYLA GÖKTÜRK (PANEL SUNUM)	32
FETHİ SEKİN	40
ELAZIĞ VIŞNESİNİN ÖZELLİKLERİ	41
ELAZIĞ'DA BİR ZAMANLARIN AKSARAY MAHALLESİ NAM-I DİĞER YIĞIKI (SEVİM KOYUNOĞLU)	46
HARPUT'TAN ELAZIĞ'A (VEDAT AKAN)	50
TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ (PROF.DR. KÖKSAL BALOŞ)	54
ÜNLÜ BİR YILDIZ KAYDI (R. MİTHAT YILMAZ)	55
KAYBETTİKLERİMİZ	57

Mehmet ÇAĞLAR

Yönetim Kurulu Başkanı

- **Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti' nde Önemli Bir Etkinlik Düzenlendi. Merhum Hemşehrimiz Nihat İlhan Paşa ve Ailesi ile Elazığ'lı Şehitleri Andık.**
- **Harput Senfonisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk' ün Elazığ' a Gelişinin 82. Yıl Dönümü Nedeniyle İkinci Kez Elazığ' da Yeniden Sahnelendi.**
- **2020 Yılı İçin Hedefimiz Elazığ' ın "Türk Dünyası Kültür Başkenti" Olması.**

1. 23-24 Aralık 2019 tarihlerinde Vakfımız ile Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı, Elazığ Belediye Başkanlığı, Elazığ İzzet Paşa Vakfı ve Ortadoğu Akdeniz Üniversitesi işbirliği ile Gazimagosa' da **"TBP.BNB. Nihat İLHAN ve Şehit Ailesi Anısına" Kıbrıs Türkünün Varoluşu Mücadelesi ve Kumsal Baskını Paneli** ve buna bağlı etkinlikler düzenlendi. Böylece 24 Aralık 2019 tarihinde yavru vatan Kıbrıs' ta hemşehrimiz Tabip Binbaşı Nihat İlhan' ın eşi ve üç çocuğunun Rumlar tarafından acımasızca katledilmelerinin 56. Yıl dönümü nedeniyle merhum Nihat İlhan Paşamızla şehit ailesini andık. Kendilerini tekrar rahmetle ve saygı ile anıyoruz.

2. Harput Senfonisi 6 yıl sonra tekrar Elazığ’ da hemşehrilerimiz ile buluştu. Konseri yine **Şef BujorHoinic** yönetiminde **Adana Çukurova Devlet Senfoni Orkestrası** icra etti. Devlet Opera sanatçılarından Feryal Türkoğlu, Zeynep Halvaşi, Mehmet Yılmaz ve Barış Yanç solist olarak katıldılar. **Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Korosu**’ da eşlik etti. 17 Kasım 2019 tarihi Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ ün Elazığ’ a gelişinin 82. yılı olması nedeniyle Harput Senfonisinin Elazığ’ da Nurettin Ardıçoğlu Kültür Merkezinde sahnelenmesi hem günü ve hem de konseri çok anlamlı kıldı. Dolayısı ile Atatürk’ ün Elazığ’ a gelişinin yıl dönümü hatırasına düzenlediğimiz **“Harput Senfonisi”** konseri farklı ve değerli bir özellik kazanmış olup, Elazığ’lıların büyük bir beğenisini aldı. Elazığ’lılar iyiyi, güzeli ve emeği sahiplendiler. 450 kişi kapasitesi olan salon hınca hınç doldu. Yaklaşık 150-200 kişi konseri ayakta izledi. Öyle ki, ayakta dahi yer kalmadı. Salona giremeyen yüzlerce kişi geri gitmek zorunda kaldı. Yerel televizyonların canlı yayınlarından konseri izlediler. TRT Haber başta olmak üzere diğer ulusal haber bültenlerinde **“Atatürk’ ün Elazığ’ a Gelişinin 82. Yıldönümü Harput Senfonisi ile kutlandı.”** başlıklarıyla haberleştirilerek konserden kısa bölümler ekranlara taşındı. Bu konserin gerçekleşmesinde bize destek veren ve katkı sağlayan Elazığ Valiliği, Elazığ Belediyesi ve Elazığ Sanayi ve Ticaret Odamıza teşekkür etmek istiyoruz.

3. Turizm Bakanlığı 2018 yılını **Troya** yılı ilan edince Troya antik kentini ziyaret edenlerin sayısı 3’ e katlandı. 2019’ da **Göbeklitepe** yılı idi. 2019’ un ilk 7 ayında Şanlıurfa 2 milyon ziyaretçi ağırladı. 2020 yılı için pek çok il kendi kültür varlığı ve arkeolojik alanının ilan edilmesi için Ankara’ da çalışmalar yürütüyor. **Konya Çatalhöyük** antik kenti ile 2020 yılına adayken, Antalya Patara Antik Kenti ile kulis çalışmaları yapıyor. **Nevşehir** ise binlerce yıllık geçmişi ile peribacalarıyla 2020 yılına adaylığını koydu. Kültür ve Turizm Bakanlığı tercihini Antalya Patara antik kentinden yana kullanarak adayını Cumhurbaşkanına sundu. Likya’ya başkentlik yapmış olan Patara ayrıca Noel Baba olarak bilinen Aziz Nikholas’ ın da doğum yeri olup, birçok ilke sahiptir. Peki biz ne yapıyoruz. Elazığ Belediye Başkanlığımız ile 2017 yılında ortak geliştirdiğimiz Harput’ un **“UNESCO Dünya Mirası Listesi”** ne alınması ile ilgili projeyi 14 ay gibi kısa bir sürede sonuçlandırmamız ve 02.05.2018 tarihinde Harput **“UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi”** ne kabul edilmesine rağmen aradan geçen 1,5 yıl içinde ciddi hiçbir adım atılmadı. Belediyemiz ile Vakfımızın ortaya koyduğu bu başarıyı her nedense şehir kabullenemedi. Geçen yılın Eylül ayında Sayın Valimizin Elazığ’ da düzenlediği toplantı dışında somut hiçbir şey yapılmadı. Oysa beklentimiz, bir taraftan Harput’ un tarihi ve kültürel dokuya uygun olarak evrensel bir planlama ile Beypazarı ve Safranbolu örneklerinde olduğu gibi yerli ve yabancı turizme hazır hale getirilmesi ve diğer taraftan da Harput’ un **“UNESCO Dünya Mirası Geçici Listesi”**nde yer aldığı haberlerinin herkese ve her kesime duyurularak gerekli tanıtım çalışmalarının yapılması idi. Ayrıca, önümüzdeki zaman diliminde kesin listeye girme adına sürecin iyi organize edilmesini bekliyorduk. Ancak, üzülerek söylemek gerekirse, bizim beklentilerimize şehir cevap vermedi. Duyarsız kaldı ve heyecanımıza ortak olmadı. Şehirden bu konuda yaptığımız taleplere karşılık alamadık. Oysa, Harput’ la ilgili başka projelere sağlanan finansman yukarıda sözünü ettiğimiz beklentilerimiz için gündeme getirilseydi, Harput’ u hem **UNESCO** sürecinde kesin listeye hazırlama ve hem de bir an önce turizme açma konusunda ciddi adımlar atılmış ve şehrin ekonomisine de katkı sağlanmış olurdu.

Bu aşamada önerimiz; kaybedilen zamanın telafisi için, bu noktadan sonra hızlı bir biçimde Harput’ un geçici listeden kalıcı listeye alınması ile ilgili çalışmaların başlatılması, Harput’ un şehrin ekonomisine turizm seferberliği oluşturularak katkı sağlaması ve özellikle seyahat acentalarının şehrimizi tanıtmak amacı ile yaptığımız organizasyonda dile getirilen eksiklik ve yanlışların düzeltilmesidir.

Önümüzdeki aylarda 25 Ekim 2007 tarihinde Elazığ’ da açılmış olan **Cengiz AYTMATOV** parkına Kırgız Prof. Dr. Zakir Azizov tarafından yapılan bir anıtın konulması ve bununla ilgili geniş bir tanıtım organizasyonunun gerçekleştirilmesini planlıyoruz. Vakfımız ile birlikte Elazığ Valiliği, Elazığ Belediyesi ve Manas Yayıncılık ile düşünülen bu organizasyona Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Dış İşleri Bakanlığı ile Kırgızistan’ indahil edilmesi, Türkiye Yazarlar Birliği ve diğer sanat ve edebiyat dünyasından önemli kişilerin davet edilmesi planlanmaktadır.

Bundan sonraki hedefimizi 2020 yılı için Elazığ’ ın **“Türk Dünyası Kültür Başkenti”** seçilmesi ve 2023 yılında ise Harput’un geçici listeden kalıcı listeye alınarak **“UNESCO Dünya Mirası Listesi”** ne kabul edilmesinin sağlanmasıdır.

TÜRKSOY’ un önerisiyle hayata geçen program çerçevesinde, uygulandığı 2012 yılından bu yana Türkiye’den 2013 yılında Eskişehir, 2018 yılında Kastamonu **“Türk Dünyası Kültür Başkenti”** seçilmişlerdir. 2018 yılında Türkiye’nin ardından ilk kez projeye ev sahipliği yapan Kırgızistan’ ın kadim Türk şehri **OŞ** 2019 yılında **“Türk Dünyası Kültür Başkenti”** oldu. Zengin Türk kültürünün dünyaya tanıtılması ve yaygınlaştırılmasını sağlamak, kültürel faaliyetlerin geniş kitlelere ulaştırılmasına katkı sunmak amacı ile kurulmuş olan **TÜRKSOY** seçilen şehirlerde düzenlediği etkinliklerle Türk halklarının zengin kültürel mirasının tanıtılması, korunması ve gelecek nesillere aktarılması konusunda önemli katkılar vermektedir. **TÜRKSOY**’ un **UNESCO Milli Komisyon ve Komite Temsilcileri** ile işbirliği oluşturulması da dikkate alınırsa Elazığ’ın **“Türk Dünyası Kültür Başkenti”** olması ile ilgili projenin Harput’ un UNESCO Kalıcı Listesine girmesine önemli bir destek sağlayacağını düşünüyoruz. Bu nedenle 2020 yılı için Elazığ’ın **“Türk Dünyası Kültür Başkenti”** seçilmesini önemsiyor, şehir yönetiminin siyasi irade ile önerdiğimiz hedeflere ulaşma adına birliktelik oluşturmasını arzu ediyoruz.

SON SÖZ

UNESCO sürecinin tarihi bir fırsat ve önerdiğimiz 2020 yılının ise Elazığ’ ın “Türk Dünyası Kültür Başkenti” olma hedefinin doğru bir biçimde değerlendirilmesi durumunda, yıllardır her vesile ile dile getirdiğimiz ve şehrin ekonomik kurtuluşu olarak gördüğümüz “TURİZM SEKTÖRÜ” nü doğru ve olumlu olarak etkileyeceği ve sektöre katkı vereceğini düşünüyoruz. UNESCO nedeniyle Efes antik kenti, 2019’ da ziyaretçi sayısını %22,5 arttırdı. Turist sayısı 1 milyon 810 bin 791 kişiyi buldu. Antik kenti gezmek isteyenlerin tümü yıl boyunca toplam 32 milyon 75 bin 769 lira ödedi. Yine UNESCO Dünya Miras Listesinde bulunan Bergama’ yı 251 bin 226 kişi ziyaret etti. Bu UNESCO bereketinden bizim niye yararlanamadığımızı anlamakta zorluk çekiyorum. Turizmde yaşanan bu UNESCO fırsatının şehir tarafından iyi değerlendirilmesini ve bu nedenle sözünü ettiğimiz bu somut hedeflerin şehrin gündeminde olmasını arzu ediyoruz.

Güzel günlerin gelmesi dileğiyle, tüm üyelerimize ve ülkemize yeni yılın barış ve mutluluk getirmesi ve herkese sağlık ve esenlikler temennisi ile sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

Mehmet ÇAĞLAR
Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

Mustafa TURAN

BİR ÇINARIN SERZENİŞİ “Serzenişim HARPUT’A olan sevdamdır”

Bir Çınar ki, dim dik.
Amma dertli,
Ben tarihim diyor.
Yaşım Doksanı geçti.

İçimde özlem dolu,
Veysel kadar içliyim,
Harput’tan aldığım nefesi,
Geleceğe taşıma hevesi

Çırpındım, dindim, haykırdım.
Kaf dağında yankılandı.
Sesimi duyan olmadı.
Umutlarım kör düğüm oldu.

Bıkmadım, usanmadım.
Söylenecek çok söz var.
Kayabaşı’ından esen yel
Haber verdi. Harput’ta göz yaşı var.

Dertliyim TASAM büyük,
Erenler konuk olsun soframıza,
Belki merhem olurlar yaramıza,
Bu umut olur. LOKMAN TASALI’YA

Mustafa TURAN

T.C. LEFKOŞA BÜYÜKELÇİSİ ALİ MURAT BAŞÇERİ'NİN KONUŞMASI

Çok değerli katılımcılar, sevgili öğrenciler, hanımefendiler, beyefendiler, basının değerli mensupları hepinizi saygıyla ve sevgiyle selamlıyorum. Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı ile Doğu Akdeniz Üniversitesi Atatürk Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin iş birliğinde 21-25 Aralık Milli Mücadele ve Şehitler Haftası kapsamında gerçekleştirilen bu etkinliğe beni de davet ettikleri için başta Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı'na ve Doğu Akdeniz Üniversitesi'ne çok teşekkür ederim. Bu etkinliğin gerçekleştirilmesi için kilometrelerce uzaktan, Elazığ'dan buraya gelen Elazığ Belediyesi, İzzetpaşa Vakfı ve Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı üyelerine, temsilcilerine de ayrıca teşekkür ediyorum. Merhum İlhan'ın çok kıymetli çocuklarına da bu etkinliğe destek vererek burada buldukları için ayrıca teşekkür ediyorum. Kıbrıs Türk Edebiyatını son sayısının ana teması yapan Bizim Külliye Dergisi'ne de tebriklerimi sunuyorum. Aramızda görebildiğim, tanıdığım kıymetli yüzler var bugün panelde onları dinleyeceksiniz. Vural Bey, Yılmaz bey buradalar. Bizimle birlikte o günleri sizlere anlatacaklar. Kıbrıs Türkü'nün varoluş mücadelesini 21-25 Aralık 1963'te yaşanan olayların ortaya çıkardığı durumu sizlerle paylaşacaklar. Ama her bir Kıbrıs Türkü'nün burada Adada sadece Türk olmak nedeniyle katledilmiş çok sayıda yakını var. Ayrıca 1974 Ağustosunda Muratağa, Sandallar ve Atlılar'da yakınlarını kaybetmiş, katledilmiş yakınlarını toprağa vermiş dostlarımız da bizlerle birlikte görüyorum. Sizlere de hoş geldiniz diyorum. Çok teşekkürler.

Benden önceki konuşmacılar sıklıkla tekrarlardı 1963 Aralık ayında yaşananlar tarihe Kanlı Noel olarak geçti dediler. Bu sene 56. yılındayız. 1963 Aralık ayında yaşananlar bu Adada yaşayan Türk halkı için esasında bir dönüm noktası oldu. İsmail Tansu'nun o güzel kitabında anlattığı gibi: "Herkes biliyordu, Hiç kimse esasında uyumuyordu" ama 1963'te EOKA tedhiş örgütünün faaliyetleri su yüzüne çıkıyordu. 1963 olayları Kıbrıs Türkü açısından Rum-Yunan zulmüne boyun eğilmeyeceğini gösteren mücadelenin de başlangıcı oluyordu.

1960 Ortaklık Cumhuriyeti'nde Rumlar Türkleri bir azınlık olarak gördüler. Hiçbir zaman eşit bir ortak olarak görmediler. Hatta azınlık olarak gördüklerini açıkça ortaya koyup madem bunu kabul etmiyorsunuz o zaman silahla halledelim ve sizi ortadan kaldıralım mantığıyla Akritas Planı'nı yürürlüğe koydular. Rum tarafının niyeti açıktı Makarios bunu açıklamış ve çok net söylemişti. 1960'ta Ada'ya Londra'dan dönüşünde bu anlaşmanın, mürekkebi dahi kurumadan ENOSİS için bir sıçrama tahtası olacağını ifade etmişti. Türk halkına düşen ise bu anlayışa karşı birlik ve beraberliğini bozmadan Türkiye'nin de desteğiyle dayanmak ve direnmektir. Kolay olmadı uzun bir süreç oldu. Bu süreçte sadece Türk oldukları için katledilen şehitlerimiz var. Hepsini rahmet ve minnetle anıyorum. Ama 1963 Aralık ayında başlayan ve 1974 Temmuzunda Mutlu Barış Harekatı'yla sonlandırılan o mücadele, bu adada Kıbrıs Türkü'nün ilelebet özgür ve bağımsız olarak yaşayacağını teminatı oldu. Biz Türk Milleti olarak güzel hasletlere sahip bir milletiz. İntikam duygusuyla yaşamıyoruz ama tarih bilincinin de olması gerekiyor. İnsanlarımızın, gençlerimizin, gelecek nesillerimizin Tarih bilinciyle donanması gerekiyor. Bu intikam duygusu yaşamamakla ne kadar gurur duysak az ama Tarih bilinci ile de gençlerimizi donatmamız gerekiyor.

Sözlerime son verirken bu Kanlı Noel tanımlamasına bir başka boyut getirmek istiyorum. Eskiler Osmanlı Devleti'nde uzun kış mevsiminin en uzun gecelerine şeb-i yelda diyorlar. Bu söz aralık sonu ve ocak ayı başında yaşanan uzun geceleri anlatıyor. Klasik şiirimizin ölümsüz beyitlerinden birisi de Fuzuli'den. Şöyle diyor Fuzuli beyitinde: *"Şeb-i yeldayımüneccimle muvakkit ne bilir, Müptela-i gama sor kimgeceler kaç saat"*. Yani bugünün Türkçesiyle söylersek: *"Şeb-i yeldayı ne müneccimler ne dahi muvakkitler tanımlayıp anlatabilir. Gecelerin kaç saat olduğunu var git gam tutkunu olanlardan sor"*.

Aralık sonu Ocak başı Orta Asya Türk mitolojisinde de uzun gecelerin gündüzlere yenildiği vakit olarak bilinir ve mitolojide ona inanır Türkler. Geceler ve gündüzler sürekli savaşıyor. Ama sonunda gündüz kazanıyor. Ve bu da Türk mitolojisinde yeni yıl olarak kutlanır. Evet, Kıbrıs Türkü de uzun gecelerden geçmiştir 1963 Aralığında... Ve o uzun gecelerden güzel günlere ulaşmıştır. Bu güzel günlerin kıymetini bilen Kıbrıs Türk halkının bundan sonra da günlerini aydınlık ve huzur içinde geçireceğine eminim. Bu vesileyle bu topraklar için varlığını, canlarını çekinmeden feda eden şehitlerimizi ve gazilerimizi bir kez daha saygıyla ve rahmetle anıyorum. Hayatta olan gazilerimize de sağlıklı ve uzun bir ömür diliyorum. Teşekkür ederim.

Ali Murat BAŞÇERİ
T.C. Lefkoşa Büyükelçisi

ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ BAŞKANI PROF. DR. ADNAN SOFUOĞLU'NUN KONUŞMASI

Sayın Büyükelçim, sayın Tümen Komutanım, Belediye Başkan vekilim, sayın Rektörüm, değerli misafirler, kıymetli öğrenciler Atatürk Araştırma Merkezi ile Doğu Akdeniz Üniversitesi iş birliğinde gerçekleştirilen Tbp. Bin. Nihat İlhan ve Şehit Ailesi Anısına düzenlenen “Kıbrıs Türkünün Varoluş Mücadelesi ve Kumsal Baskını” konulu panele hoş geldiniz.

Konuşmamı aslında farklı bir boyutta hazırlamıştım ama açılış konuşmasını kısa bir şekilde dönüştürmek istiyorum ve Merkezimizin tanıtıcı kısmını geçerek kısa bir Kıbrıs tarihçesi vermek istiyorum. Avrupa, Asya ve Afrika kıtaları arasında kilit noktada bulunan Kıbrıs adası Doğu Akdeniz’de çok önemli bir jeopolitik konuma sahiptir. Kıbrıs Osmanlı Devleti tarafından 1571 yılında Venedikliler’den alınmış ve 307 yıl Osmanlı hakimiyeti altında kalmıştır. 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi sırasında Kıbrıs’ın yönetimi hükümlerlik hakkı Osmanlı İmparatorluğunda kalmak kaydıyla İngiltere’ye devredilmiştir. I. Dünya Savaşı sırasında Osmanlı Devleti ile ayrı saflarda yer almasını fırsat bilen İngiltere 1914’te tek taraflı bir kararla adayı ilhak etmiştir. Türkiye Ada üzerindeki İngiliz egemenliğini Lozan Antlaşması’yla 1923’de tanımıştır.

Kıbrıs’ı Yunanistan ile birleştirme hareketi olan ENOSİS taleplerinin 1930’lu yıllardan itibaren başladığını görüyoruz. Yunanlılar bağımsızlıklarını elde ettikten sonra hep Türkiye aleyhine topraklarını genişletmişlerdir. Bu süreçte de Megali İdea olarak ifade edilen politikalarını gütmeye çalışmışlardır.

Esasında II. Dünya Savaşı sonrasında daha çok İtalyan hakimiyetindeki 12 Adanın Yunanistan’a terk edilmesi üzerine, Yunanlılar Kıbrıs Adasını da alabileceklerini düşünerek Kıbrıs konusunu daha çok gündeme taşımışlardır.

Esasında coğrafi, fiziki, kültürel ve folklorik olarak değerler göz önüne alındığında Kıbrıs Adası aslında Anadolu’nun bir parçasıdır. İlk başlarda Türkiye Kıbrıs konusunda pek atak olmamıştır. Kıbrıs sorunu, resmi olarak 1954 yılında Türkiye’nin gündeminde yer almaya başlamıştır. Bu tarihe kadar Türkiye, Kıbrıs Adası’nı ele geçirmek isteyen Yunanistan karşısında, Ada’nın İngiltere’ye ait olduğu gerekçesiyle sessiz kalmıştır. Yunanistan’ın Kıbrıs konusunu 1954 yılında BM’nin gündemine getirmiştir. Birleşmiş Milletler’de Kıbrıs konusu 14 Aralık 1954 günü Siyasî Komisyon’da görüşülmeye başlanmıştır. Yunanistan, “self determination” tezini savunmuştur. Komite, konunun şimdilik görüşülmemesini kararlaştırmıştır. Bu karar, 17 Aralık’ta Genel Kurulca da kabul edilmiştir. Burada yapılan oylamada Türkiye konunun dışında olduğunu göstermek için çekimser kalmıştır. Ancak Kıbrıs meselesi bu gelişmelerle uluslararası bir konu haline gelmiştir. Konunun Birleşmiş Milletlerde böyle bir akıbete uğraması Yunan tarafında düş kırıklığı yaratmıştır. Yunanlıların kıskırttığı Kıbrıs Rumları bu defa, “Kıbrıs Mücadelesi İçin Millî Teşkilat” anlamına gelen EOKA örgütünü kurmuşlardır. Bu aslında Yunanlıların öteden beri uyguladıkları bir yöntemdir. Örneğin Yunan bağımsızlık sürecini yöneten 1814 yılında kurulan Filiki Eteryaya olmuştur. EOKA örgütü devlet dairelerine ve tesislerine sabotajlara başlamıştır. Ardından örgüt Ada Türklerine karşı saldırılar başlatmış, 21 Haziran 1955’te Rum tedhişçilerin attıkları bombalarla 14 Türk yaralanmıştır. Bunun üzerine 22 Haziran’da Kıbrıs Türklerinin lideri Dr. Fazıl Küçük, Türk Hükümetine bir telgraf göndererek, Kıbrıs Türklerinin güvenliğini Türk Hükümetinin korumasına bıraktıklarını bildirmiştir.

İngiltere, olayların bunalıma doğru gitmesi üzerine sorunun ilgili üç devlet arasında çözümlenmesini sağlamak üzere Londra'da bir konferans toplamaya karar vermiştir. Bu kararla Türkiye sorunun içerisine İngiltere tarafından resmen sokulmuştur. 29 Ağustos 1955'te bu üç devlet arasında Doğu Akdeniz ve Kıbrıs Hakkında Üçlü Konferans toplanmış ve 7 Eylül 1955'te sona ermiştir. Konferansta İngiltere, adaya özerklik verilmesini önermiş, Türkiye statükonun devamını, değişiklik olacaksa adanın kendisine verilmesini istemiştir. Yunanistan self-determination yoluyla adanın kendisine katılmasında ısrar etmiştir. Bu arada, Kıbrıs sorununu uluslararası bir konu haline getirmek ve İngiliz kamuoyunu etkilemek için Rumlar, Türk köylerine saldırıya ve Türkleri öldürmeye başlamışlardır. Bu yolla Ada'daki Türk toplumunu yıldırarak Kıbrıs'tan ayrılmalarını sağlamak istemişlerdir. Kıbrıs'ta 1956 yılı başlarından itibaren Yunanistan'ın yardım ve kışkırtmasıyla terör hareketleri şiddetlenmiştir.

19 Aralık 1956'da İngiltere, Kıbrıs uyuşmazlığının çözüm yolları arasına Türkiye'nin tezi olan Ada'nın taksimi konusunun da katılması gerektiğini kabul etmiştir. İngiltere böylece Ada'da, iki ayrı toplumun varlığını kabul ederek, self-determination hakkının her iki toplum için ayrı ayrı tanınmasını yani Ada'nın taksiminin de çözüm yolu olarak ele alınabileceğini göstermiştir. Kıbrıs konusunu, Yunanistan 1958 yılı sonlarında yeniden Birleşmiş Milletlere götürmüştür. Genel Kurul, anlaşmazlığın taraflar arasında çözümlenmesine karar vermiştir. NATO'nun da baskısı ve aracılığı ile Türkiye ve Yunanistan ikili görüşmelere başlamıştır. Nitekim 5 Şubat 1959'da Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Adnan Menderes ile Yunanistan Başbakanı Konstantin Karamanlis Zürih'te bir araya gelerek görüşmelere başlamışlardır. Toplantı sonunda, 11 Şubat 1959'da iki devlet Kıbrıs'ta bağımsız bir Cumhuriyet yönetiminin kurulmasını kabul ettiklerini Zürih Antlaşması ile açıklamışlardır.

19 Şubat 1959'da Londra'da, Zürih Antlaşması esas alınarak Türkiye, Yunanistan ve İngiltere ile Kıbrıs Türk ve Rum toplumlarının temsilcileri tarafından da birden çok antlaşmadan oluşan Londra Antlaşması imza edilmiştir. Bu antlaşmalar, bağımsız Kıbrıs ile Türkiye, Yunanistan ve İngiltere arasında organik ilişkiler ve bağlar kurmuştur. Bu antlaşmalardan biri Garanti Antlaşmasıdır. Bu Antlaşmaya göre, Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasa düzenini bütün ayrıntıları ile korumayı taahhüt etmektedir. Kurulacak olan anayasa düzeni bozulacak olursa, bu düzeni tekrar yerleştirmek için gerekli tedbirler konusunda, Türkiye, İngiltere ve Yunanistan birbirlerine danışacaklar, alınacak tedbirler konusunda anlaşma olmaz da anayasa düzeni bozulmuş olarak devam ederse, üç devletten her biri, anayasal düzeni yerleştirmek için tek başına müdahaleye sahip olacaktır. Bu esaslar çerçevesinde hazırlanan Kıbrıs Anayasası 16 Ağustos 1960'ta yürürlüğe girerek Kıbrıs Cumhuriyeti resmen kurulmuştur. Ancak Kıbrıs Cumhuriyeti'ni kuran antlaşmalar kısa bir süre sonra Rumlar tarafından çiğnenmeye başlamıştır. Bu süreçte Kıbrıs Cumhurbaşkanı Marios 1960-1963 döneminde Londra ve Zürih Antlaşmalarının isabetsiz ve kendi iradesinin dışında imzalandığını tekrarlayıp durmuştur.

Bu dönemde Anayasanın Türklere haktanıyan maddelerini tanımak, uygulamak istemeyen Rumlar, bütün gücünü Anayasanın özellikle Türklere ilgili olan 13. Maddesinin değiştirilmesi yönünde yoğunlaştırmışlardır. Bu dönemde EOKA'nın bütünleri gelenleri kilit noktalarda görevlere getirilmişlerdir. Bu arada üç kişilik bir grubuzgizli bireylem planı hazırlamakla görevlendirmişlerdir. Bu grubun çalışması sonucunda ana hedefi Enosis olan-Kıbrıs'ın Yunanistan'la birleşmesi- Akritas Planı hazırlanmıştır. Bu plana uygun olarak Makarios, taraflara verdiği bir muhtırayla Anayasa'nın değiştirilmesini önermiştir. Türkiye bu öneriyi tereddütsüz reddetmiştir. Bunun üzerine 21 Aralık 1963 gecesi, Rum polisler tarafından bir Türk kadının öldürülmesi, kanlı çarpışmaları başlatmıştır. Rumlar, Ada'nın her yerinde genel bir saldırıya geçerek pek çok Türk'ü katletmişlerdir. İşte bu süreçte 23 Aralık günü insan hafızasının bile kabul edemeyeceği vahşetler yaşanmıştır. Bu vahşetlerden biri

Kumsal semtinde gerçekleşmiştir. Lefkoşa'nın İrfan Bey Sokak 2 numarada oturmakta olan Kıbrıs Türk Alay Komutanlığı doktoru Tabip Binbaşı Nihat İhan'ın eşi Mürüvvet İlhan, çocukları 6 yaşındaki Murat, 5 yaşındaki Kutsi ve henüz 10 aylık olan Hakan saklandıkları banyo küvetinde Rumlar tarafından hunharca katledilerek şehit edilmişlerdir.

İşte bu olayın anısına düzenlenmiş "Kıbrıs Türkünün Varoluş Mücadelesi ve Kumsal Baskını Paneli"nde 3 oturum yapılacaktır. Bu oturumlarda Kıbrıs Türkünün varoluş mücadelesi ele alınacaktır. Panel katılarak tebliğ sunacak bilim insanlarına, araştırmacılara ve aile mensuplarına şimdiden teşekkür eder, Panelin başarılı ve verimli geçmesini dilerim. Bu arada şunu da ifade etmek isterim: Bütün bu gelişmeler Türkiye'nin anayasal ve hukuki hakkını kullanarak 1974 yılında gerçekleştirdiği Kıbrıs Barış Harekatı ile Yunanlıların bütün planları boşa çıkarılmış ve gerçekten bir barış ve huzur ortamı sağlanmıştır.

Bu vesile ile tüm şehitlerimizi rahmetle anar yakınlarına baş sağlığı silerken, tüm gazilerimize de saygı ve şükranlarımı sunar hepinizi saygıyla selamlarım.

Prof. Dr. Adnan SOFUOĞLU
Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı

DOĞU AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ (DAÜ) REKTÖRÜ PROF. DR. NECDET OSAM'IN KONUŞMASI

Prof. Dr. Necdet OSAM (Rektör): Anavatanımızın Saygıdeğer Büyükelçisi, yüce Türk ulusunun muhterem komutanı, Atatürk Kültür Merkezi'nin pek değerli başkanı, Sayın Emniyet Müdürümüz, Anavatan'dan gelen konuklarımız, saygıdeğer Elazığ Belediye Başkanlığı, ellerinde büyüdüğümüz değerli mücahit abilerimiz, sevgili öğrencilerimiz ve bizi izleyen insanlar.

Aralık ayını hiç ama hiç sevmem soğuk olduğundan değil, tam tersine bu ayda Kıbrıs Türk halkına yapılan ve dünyada eşi benzeri görülmemiş bir katliam ve megaloman davranışının bu ayda gerçekleştirilmesinden dolayıdır. Ben 1961 yılında doğmuşum ve 1963 yılında göçmen durumuna düşmüşüm ve 1974'te mutlu barış harekâtıyla bugün özgür bir biçimde Kıbrıs adasında yaşayan bir bireyim.

Bizim çocukluğumuz Türkiye'nin adaya ne zaman geleceğini konuşmakla geçti. Bizim çocukluğumuz 1960 Anayasası'na göre Türk Alayı'nın değişimini yapılacağı günü hayal etmekle geçti. Bizler Türk Alayı'nın değişim gününü dört gözle beklerdik. Neden mi biliyor musunuz? Olası bir Mehmetçiğin bir şapkası araçtan uçar da bu şapkaya biz sahip olup evimizin başköşesine koyarız diye. Benim evimde hala daha 1968 yılında değişim sırasında Gaziantep'te bir askerın şapkası yer almaktadır.

Az önce programda Vural Türkmen'in ismini gördüm. Vural abi, abi diyorum çünkü bizim göçmen olarak oturduğumuz bölgenin komutanıydı kendileri. İşin özü şudur: Kıbrıs Türkü bugün itibariyle özgürdür ancak özgürlüğü her zaman olduğu gibi tehdit altındadır. Neden tehdit altındadır biliyor musunuz? Çünkü her platformda Kuzey Kıbrıs'ta yaşayan Kıbrıs Türklerinin dünyadan dışlanması ve adanın sadece ve sadece bir Helen adası olduğunun vurgulanması bağlamındadır. Ben uluslararası konferansları gittiğim zaman beni sahte rektör olarak ilan ederler. Neden mi? Çünkü Kuzey Kıbrıs diye bir Cumhuriyet yoktur diyorlar. Üniversitem dünya başarısı elde ettiği zaman güneydeki insanlar, kurumlar bu üniversitenin yasal bir üniversite olmadığını sürekli işlemektedirler. Şimdilerde Kıbrıs Türk'ünün soyu ile uğraşmaya başladılar. Kıbrıs Türk'ünün soyunun nereden geldiği konusunda yeni bir harekât başlamıştır. Bu harekât tırnak içerisinde söylüyorum bilimsel kisve altında gerçekleştirilmeye çalışılan son derece sinsî bir yaklaşımdır. Elbette biz bir bilim insanı olarak yazılan çizilen her yazıyı okuruz notumuzu düşeriz.

Değerli gençler bugün bu salonda bulunmanız sizlerin hayatı boyunca önemli bir anı olarak zihninize yerleşecektir. Neden? Çünkü sizler son derece stratejik bir adada büyük bir özgürlük savaşının hiçbir zaman sonuçlanmadığı bir toprak parçasında eğitim görüyorsunuz. Bizim sizin gücünüze her zaman ihtiyacımız olacaktır. Sizler bu toprakları üzerinde yaşayan insanları her ortamda anılınızın akı ile savunmakla yükümlüsünüz. Çünkü siz Doğu Akdeniz Üniversitesi'nin öğrencilerisiniz ve erdeme inanıyorsunuz. Siz, Atatürk'ün çocuklarıdır ve Atatürk'ün açmış olduğu yurttan sulh cihanda sulh ilkesi ile yolunuza devam edeceksiniz.

Ben bugün itibariyle şu sözleri söyleyerek huzurlarınızdan ayrılmak istiyorum. Kıbrıs Türk'ünün adada yaşayan hiç kimseyle sorunu yoktur. Hiç kimseyle. Kıbrıs Türk'ü her zaman itibariyle elini barış bağlamında uzatmıştır ama eli her zaman havada kalmıştır. Biz yüce bir imparatorluğun evlatları olarak şefkat ve merhamet

konusunda her zaman üzerlerine düşeni yapmış bir ulusun çocuklarıyız. Bu bakımdan bugün burada yapmakta olduğumuz anma töreni tamamıyla geçmişin unutulmaması ve ileriye doğru atacağımız adımlarda dikkatli olunması her türlü sinsi harekâta yönelik olarak tedbirimizi almamız içindir. Yoksa düşmanlık için değildir. Çünkü içimizde zaman zaman bu anlamlı günleri bile suiistimal etmek isteyenler vardır ya da olacaktır.

Bu duygu ve düşüncelerimle Anavatanımıza olan bağlılığımızı bir kez daha buradan dünyaya duyururken Kıbrıs Türk'ü, Türklük mücadelesinden vazgeçmeyecektir. Sonuna kadar özgürlüğünü haklarını ve hukukunu korumaya devam edecektir.

En derin saygılarımı sunarım teşekkür ederim.

Prof. Dr. Necdet OSAM
Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Rektörü

PROF. DR. MUSTAFA NECMİ İLHAN'IN KONUŞMASI

Sayın Büyükelçim, Sayın Komutanım, Sayın Atatürk Araştırma Merkezi Başkanım, Sayın Rektörüm, Sayın Elazığ Belediye Başkan Vekilim, Çok Kıymetli Elazıglı ve Kıbrıslı Hemşerilerim, Kıymetli Ailem, Sevgili Öğrenciler, Hanımefendiler, Beyefendiler öncelikle hepinizi saygı ile selamlıyorum.

Bugün Kıbrıs Türkünün varoluş mücadelesini bir kez daha anlamak, gelecek nesillere anlatmak için biraradayız. Babam Tabip Binbaşı Nihat İlhan ve Şehit Ailemiz özelinde ve Kıbrıs Türkleri genelinde Soydaşlarımıza yapılan eziyeti, soykırımı unutmamak, asla unutturmaya da niyetimiz yoktur. unutturmayaacağız da!..Zira burada Kıbrıs Türkleri, Elazıglı Hemşehrilerimiz, Ailem, Çocuklarım ile bunu dünyaya bir kez daha söylemek, haykırmak için biraradayız.

MalazgirttenÇanakkaleye, Kıbrıstan, terörle mücadeleye nice Gazi ve Şehit veren Necip Türk Milleti ilelebet Anadolu ve Kıbrıs vatan bilmiştir. Gidecek başka yerimiz de yoktur, gitmeye de niyetimiz yoktur bu topraklardan!..

Bu kısa konuşmamda sözlerime son verirken, Kültür Bakanlığımız Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığımıza, Doğu Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğümüz ve Atatürk Araştırma Uygulama Merkezi Başkanlığımıza, Büyükelçiliğimize, Elazığ Belediyemize, Elazıglı Hemşerilerimiz ve Kıbrıslı Kardeşlerimize, Sivil Toplum Kuruluşlarımız, Elazığ Kültür Derneği ve İzzetpaşa Vakfımıza teşekkürlerimi sunarak saygı ile selamlıyor, Ailemiz adına hepinize şükranlarımı hürmetlerimi arz ediyorum.

Tbp. Binbaşı Nihat İLHAN'ın oğlu

Prof. Dr. Mustafa Necmi İLHAN

Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanı

AYŞE ŞEBNEM İLHAN'IN KONUŞMASI

Babam Tabip Tuğgenaral Nihat İlhan 1924 yılının Temmuz ayında Elazığ Harput'ta 6 çocuklu Hacı Nuri ve Necibe hanımın 4. çocuğu olarak dünyaya gelir. İlkokulu Elazığ Atatürk İlkokulu'nda, ortaokul ve liseyi Elazığ Lisesi'nde tamamladıktan sonra 1944 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'ne askeri öğrenci olarak başlar. Tıp Fakültesi'ne 1951 yılında zamanında ve dereceyle bitirdikten sonra 1952 yılı Haziran ayında şu an benim de görev yapmakta olduğum eski adıyla Ankara Gülhane Tıp Akademisi'ne tabip stajyer teğmen olarak başlar. 1952 yılı Haziran ayında tabip üsteğmenliğe terfi eder. Kıta hizmeti için Zonguldak Uçaksavar Topçu Tabur'una görevlendirilir. Ekim 1955'te Ankara Gülhane Askeri Tıp Akademisi hariciye kliniğinde asistan doktor olarak göreve başlar. 1956 yılında şehit Mürvet İlhan ile evlenirler hemen ardından 1957 yılında büyük oğulları İhsan Murat, arkasından Kutsi dünyaya gelir. 1958 yılında genel cerrahi uzmanı olan babam aynı zamanda yüzbaşılığa terfi eder ve genel cerrahi kliniğinde baş asistan olarak görevini sürdürür. 1960 yılında ABD Washington'da ortopedi ve travmatoloji kliniğine görevli olarak gönderilir ve burada 2 yıl süreyle ortopedi uzmanlığını tamamlar. Ülkesine hem şeref derecisiyle hem de harp cerrahı unvanıyla döner. 1961 yılında Binbaşı, 1962 yılında ise Haydarpaşa Askeri Hastanesi'ne genel cerrah ve ortopedist olarak tayin edilir. 20 Mart 1963 yılında Kıbrıs Türk Kuvvetleri baş tabipliğine ve cerrahlığına tayin edilir. Aynı gün özel uçakla Kıbrıs'a gider. Başta eşi ve çocuklarını götürmez ancak Amerika'da kaldığı süreç içerisinde hasretleri ve birbirlerine olan özlemleri çok derinleşmiştir. O yüzden devamında şu an Barbarlık Müzesi olarak anılan şu an Şehit Mürvet İlhan Sokak 2 numarada bulunan ama eski ismiyle Kumsal Mahallesi İrfan Bey Sokak 2 numarada bulunan evi kiralar. Evlatları ve eşiyle tekrar bir araya gelir küçük bir evdir, tek katlı bahçe içerisinde yıllar öncesinde babamla beraber buraya geldiğimizde tek tek odaları birlikte gezdik. Kim nerde uyuyorlardı, rahmetli abilerim nerde, nasıl bisiklete biniyorlardı? Limon ağacının altında nasıl vakit geçiriyorlardı? Hepsini tek tek anlatmıştı. 1963 yılına geldiğimizde Hakan bebek dünyaya gelir ve artık 3 çocuklu bir arada mutlu bir aile olarak yaşamaktadırlar. Ta ki, 18 Aralık 1963 Çarşamba gününe kadar. 18 Aralık'ta Rum grubu taciz edici huzursuzluk verici davranışlar sergilemeye başlarlar. Türk Kuvvetleri Alayı teyakkuz durumuna geçer ve aynı gece babam Alaya göreve çağrılır. Müteakip günlerde Alay Gönyeli 'ye intikal ettirilir. Burada bir ilkokul revir haline getirilerek hemen yaralıların tedavisine başlanır. 24 Aralık 1963 Salı. Ne kadar ilginçtir ki, bu kıymetli faaliyetin düzenlendiği 2019 yılı itibariyle de 24 Aralık Salı'dır. Tam 56 yıl önce 24 Aralık 1963 Salı gecesinde ev sahibi Hasan Gudum, eşi Feride Gudum, komşuları Ayşe hanım, kızı Işıl ve Ayşe hanımın kardeşi Nevbar hanım, Mürvet anne ve 3 ağabeyimle beraber baba evinde akşam yemeğindedirler. Kanlıdere tarafından kurşun sesleri gelmeye başlar. Sonra sesler yaklaşır ardından ve evin kilidi Rumlar tarafından taranır. İrfan Bey sokak 2 numaralı evde bir dehşet yaşanacaktır. Babam daha önce böyle bir durum olması durumunda evin arka ve iç tarafında yer alan banyo küvetinde saklanmalarını tembihlemiştir. Dolayısıyla herkes evin arka tarafına geçerken Mürvet anne ve 3 evladı arka taraftaki küvete saklanırlar. Mürvet anne çocukları altta kalacak şekilde vücudunu onlara siper edercesine yukardan onları kollamak suretiyle siper alır. Barbarlık Müzesi'ne eminim gitmişsinizdir. Buradaki değerli sergiyi de biraz sonra hep beraber gezeceğiz fark ettim ki, bütün detayları biliyoruz. Orada hepimizin gördüğü gibi tavan, duvarlar alabildiğince ateş altına alınmış hunharca, sağa sola ateş edilmiş ve nihayetinde banyoya girilerek 3 küçük çocuk ve anneleri de onlarca kurşunla taranmıştır.

Bu arada aynı gece babam Alayda bir rüya gördüğünü anlatırdı hep. Rüyasında Mürvet annenin beyaz elbisesini giydiğini bir elinde Murat, diğer elinde Kutsi'yle yüzünün önünde Hakan bebeğe adeta üflercesine Beşparmak Dağlarından göğe yükseldiğini anlatırdı. Ve eminim içine bir kuşku düşmüştür ama o gece, o evde bu katliamın yaşandığını konduramamıştır. 27 Aralık 1963 Cuma günü eve her zaman süt, peynir, ekmek getiren çoban Hüseyin'le karşılaşır. Hemen göreve gitmekte olan babam, şoföre durmasını söyler ve camı açıp çoban Hüseyin'e seslenir. Eve süt, peynir, ekmek götürmeyi ihmal etmiyorsun değil mi? der. Çoban Hüseyin'in yüzü bembeyaz olur ve ağlayarak onlar artık ne ekmek yiyor ne süt içiyorlar. Onlar Allahlarına kavuştu deri. Tabi ki, doğru ifade edebilecek sıfatı dahi bulamadığı bir acı yaşar babam. Hemen eve girmek ister. Ancak babamla beraber bu acı haberi öğrenmiş olan şoför buna cesaret edemez. Yanı sıra Alayda görev beklemektedir ve babam eve uğramadan Alaya göreve geçer. Alayda ilk önce Alay komutanı Hasan Sağlam'la görüşmek ister. Ama babam her zaman çok titiz, çok düzenli ve çok disiplinliydi dolayısıyla günlerce Alayda üstü başı kirlenmiş sakalları uzamış halde Alay komutanının karşısına çıkmak istemez. Hemen bir traş bıçağı ister ve banyoya girer üstünü başını sakallarını temizler. Bu arada o bölgedeki hemen herkes bu katliamdan haberdar olduğu için babamın kendisine zarar korkarak banyoya girmeden önce silahını alırlar. Banyonun kilidini sökerler. Babam üstü başına çeki düzen verdikten sonra Alay Komutanı Hasan Sağlam'a, çoban Hüseyin'le konuşmasını anlatır ve mutlaka eve gitmek istediğini söyler. Alay komutanı, söz vermesini birlikte evin olduğu bölgeye gidebileceklerini ama eve girmemelerini rica eder. Babam, söz uğramıyacam, dönüp bakmayacağım der ve birlikte yola çıkarlar. Gerçekten de 2 numaralı evin önünden geçerler babam eve dönüp bakmaz bile. Güzergah, Elçiliktir ve elçiliğe gittiklerinde hakim Süleyman Alan tarafından karşılanırlar. Hayrola der, Sayın Elçi'ye. Elçi Bey üzgün ve sessizdir.

Babam, kaçırmışlar mı? diye sorduğunda, hayır katledilmişler cevabını alır.

Ne kadar büyük bir metanettir ki, babam şu şekilde yanıtlar: - Allahıma şükürler olsun vatan sağ olsun.

Herkes şaşkın, herkes korkmuş her kes bu konuşmanın seyrini merak ederken babam şöyle devam eder: -Efendim ya kaçırırsanız? Biri 4, diğer 6 yaşında iki çocuk kim bilir ne yapacaklardı? Hizmetkarlık mı yaptıracaklardı, çobanlık mı yaptıracaklardı? Ya hanımımın namusuna dokunsanız. Oh, ferahladım. Vatan sağ olsun.

Bu arada, Elçiliğe hamile bir Rum kadın ve berber eşi getirilir. Birileri, bu Rum kadına zarar vererek babamın intikam alabileceğini içinin soğuyacağını düşünmüştür. Ancak babam sancı çekmekte olan Rum kadını gördüğünde tepkisi çok sert olur. Ben her şeyden önce bir insan, sonra hekimim. Hipokrat yemini ettim. Hangi ırk yada milletten olursa olsun herkese sadece yardım ederim. Bir Türk subayı olarak sivil ve çaresiz bir insanı öldürmek hiçbir ahlaka ve kurala uymaz, der. Babamın bu tepkisiyle beraber Rum kadın hemen hastaneye kaldırılır ardından sağlıkla bebeği dünyaya getirdiği öğrenilmiştir. Büyükelçilikten 35 yaralı ve şehit ailesiyle birlikte babam yola çıkar. Çok doğaldır ki, tabutların üzeri Türk Bayrağıyla örtülüdür. Ancak havaalanına giderken defalarca Rum polisi ve çetelerinin tacizine uğrarlar. Özellikle Rum polisi Türk Bayrağının açılması yönünde tarzda ve emredici sözleri olduğunda yine babamın tepkisi çok sert olur:

-Türk örf ve adetlerine göre tabutların üzerinde Türk Bayraklarının sarılı olduğu ve içinde yatanları siz katlettiniz, demiştir.

Henüz uçak kalkmadan havaalanındayken dönemin Genelkurmay Başkanı Cevdet Sunay arar. Geçmiş olsun evladım, başın sağ olsun. 2 tane uçak gönderdim. 2 pilot 2'şer tane makinist var onlar sana yardımcı olacaklar.

Yola çıkarlar Beşparmak Dağları geçilir Toroslar üzerindeyken Cevdet Sunay Paşa tekrar arar: -Evladım biliyorsun, Türkiye'de 6-7 Eylül olayları yaşandı. Bir çok Rum ve yabancıların evleri yağmalandı. Halk seni karşılamak için Esenboğa'ya doğru yola çıkmış. Mahşer bir kalabalık. Şimdi sen Ankara'ya gelersen halk ayaklanmış halde benzer şeyler yaşanabilir. O yüzden sen cenazeleri memleketine götür. Yaralıları Ankara'ya yönlendir. Bu emir üzerine yaralılar Ankara GATA'ya, şehitlerimiz memleketimiz Elazığ'a yönlendir.

Babam şöyle anlatırdı her konuşmasında;-Tabutları açtığımızda yaraları hala kanıyordu. Kurşunları çıkarırken, düşünebiliyor musunuz? Bir baba evlatlarının ve eşinin kurşunlarını çıkartmakta. Mürvet annenin sırtından giren çok sayıda kurşun göğsünü parçalamış, Kutsi'ye girerek kalbini parçalamış, Murat defalarca yandan vurulmuştu. Hakan Bebek ise tertemizdir. Hakan bebek kurşunla şehit olmamıştır. Hakan bebek belki kanla, belki cenazelerin ağırlığıyla boğularak şehit olmuştur. 29 Aralık Pazar günü Elazığ'da devlet protokolü ve Elazığ halkının katıldığı cenaze töreniyle Elazığ İcadiye Şehitliğine defnedilirler. Babam törende duygularını anlatan bir konuşma yapar ve ardından evlatlarından ayrılmamak için tayinini Elazığ'a ister. Şubat 1964'te Elazığ Asker Hastanesi'nde göreve başlar. 1968 yılında Albay olur.

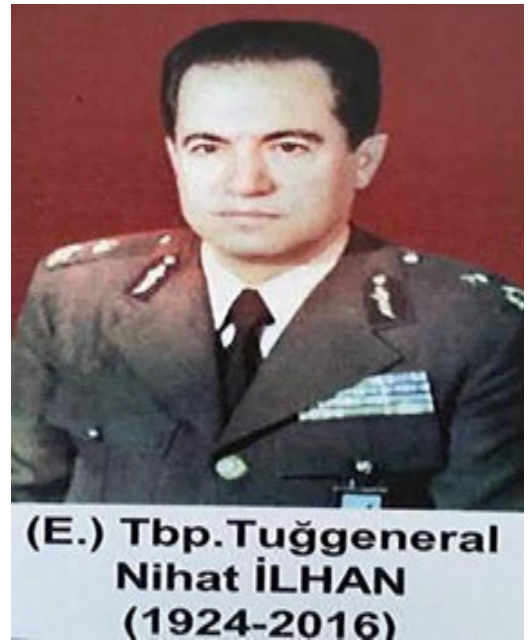
Yıllar sonra yaşadıkları caddenin adı Şehit İlhanlar Caddesi olarak değiştirilir ve bu caddeye değerli Elazığ belediyemizin ve değerli hemşehrilerimizin katkılarıyla şehitlerimizi temsil eden bir anıt yapılır. 1970 yılında Elazığ İzzet Paşa Sağlık Ocağında doktorluk görevini icra eden annem Tülay İlhan'la evlenirler. 1971 yılında abim Mustafa Necmi doğar, hep mutlu hep güzel sağlıklı günlerimiz vardı. 1977 yılında kızı Ayşe Şebnem doğar. 1982 yılında emekli olur.

23 Kasım 2016'da vefat eder. Vefatının ardından 25 Kasım 2016'da Elazığ'da kıymetli hemşehrilerimizin katılımıyla kendisine layık bir törenle İcadiye Şehitliğine defnettik. Umuyorum ve teselli buluyorum ki, kısa süren aile hayatlarına dair hasretleri dinmiştir.

Ayşe Şebnem İLHAN
Tbp. Binbaşı Nihat İLHAN'ın Kızı

PROF. DR. NECİP İLHAN'IN KONUŞMASI

- 1951 Yılı İstanbul Tıp Fakültesi Mezunu
- 1952-1954 Zonguldak 29. Bağımsız Ağır Uçaksavar Topçu Taburunda görev yapmıştır
- 1955 Yılında Ankara GATA Genel Cerrahi Kliniği Başasistanlığı
- 1958 Genel Cerrahi Uzmanı
- 1960 ABD Washington D.C. Walter Reed Army Medical Center, Ortopedi ve Travmatoloji Kliniği (Ortopedi Uzmanlığı)
- 1962 Haydarpaşa Askeri Hastanesi Genel Cerrah ve Ortopedist Olarak Tayin Edildi.
- 20 Mart 1963 Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı Baştabipliği ve Cerrahlığı görevi
- 1964-1977 Elazığ Askeri Hastanesi Genel Cerrah ve Ortopedist
- 1968-1977 Elazığ Askeri Hastanesi Baştabipliği
- 1977 Tabip Tuğgeneral
- 1977-1979 Ankara 600 Yataklı Mevki Asker Hastanesi Başhekimliği
- 1979-1982 Kara Kuvvetleri Komutanlığı Sağlık Veteriner Daire Başkanlığı

- 1982 Ağustos Türk Silahlı Kuvvetlerinden Emekli
- 1984-1989 Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlük yaptı.
- 1986-1992 Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu Üyeliği.
- 23 Kasım 2016 Çarşamba günü vefat etmiş ve 25 Kasım Cuma günü İcadiye Askeri Şehitliğinde Toprağa verilmiştir.

Tabip Tuğgeneral Nihat İLHAN'ın Hizmetleri

Tabip Tuğgeneral Nihat İLHAN yukarıda belirtilen özgeçmişinde olduğu gibi gerek askeri gerekse sivil hayatında birçok hizmetin gerçekleştirilmesinde görev almıştır. Bu hizmetlerden başlıcaları:

Elazığ'da üniversite kurulması çalışmalarında görev almış ve Fırat Üniversitesinin kurulması çalışmalarına katkı sağlamıştır.

Fırat Üniversitesi ,Tıp Fakültesinde eğitim ve öğretimin sürdürülmesi için gerekli olan eksikliklerin tamamlanması yönünde çalışmalarda bulunmuştur.

Görevleri sırasında özellikle askerliğini yapan Mehmetçiği koruyarak problemlerine sahip çıkmıştır. Diğer görevlerinde de çalıştığı personelini koruyan bir anlayışa sahip olmuş özellikle hastalarını sevgiyle kucaklayarak dertlerine derman olmaya çalışmıştır. Aktif görev yaptığı 14 yıllık bir sürede 8.000'den fazla ameliyat yaparak şifa dağıtmıştır.

Özellikle ilkelerinden taviz vermeyen Dr. İLHAN iyi bir komutan ve iyi bir hekim olarak ülkesine hizmet etmeyi şiar edinmiştir.

Taşıdığı sorumluluk duygusu ve askeri disiplin nedeni ile doğayı korumaya ve özellikle çam ağaçları dikmeye özen göstermiştir. Her diktiği çam ağacının büyümesini görmesi onun için mutluluk kaynağı olmuştur.

Dr. İLHAN yaşamı boyunca memlekete hizmet sevdasından asla vazgeçmemiş bulunduğu her görevi layıkı ile yerine getirmeye çalışmıştır.

Muayenehanesinde de hemşehrilerine bilgi ve gücü yettiğince sağlık desteği vermiştir.

Muş-Varto, Bingöl, Palu, Van depremlerinde aktif görevler yapmıştır.

ÇEK Genel Müdürlüğünde yetiştirme yurtlarının alt yapı ve barınma imkanlarının düzeltilmesi, çocukların eğitimlerinin sağlanması yönünde birçok çalışmada bulunmuştur.

Muzır Neşriyatdan Koruma Kurulu görevi sırasında genel ahlaka aykırı yayınların engellenmesi ve çocukların beden ve ruh sağlığının düzeltilmesi yönündeki çalışmalara katkı sağlamıştır.

Tüm bu hizmetlerinin karşılığı olarak kadirşinas halkımız ve Yüce Türk Devleti tarafından adının yaşatılması amacı ile çeşitli etkinlikler düzenlenmiş hatırasına adı çeşitli tesislere verilmiştir.

Samsun Sahra Sıhhiye Okulu ve Eğitim Merkezi Komutanlığı

Taksim Gaziosmanpaşa Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Şehit İlhanlar Anıtının Açılış Töreni

Türk Silahlı Kuvvetleri'nden Tuğgeneral rütbesiyle emekli olan Nihat İlhan, 1963 yılında Kıbrıs Türk Alayında Doktor olarak görev yaparken tarihe Kanlı Noel olarak geçen Rum katliamı ile 24 Aralık 1963 tarihinde 3 küçük oğlu, Kutsi, Murat, Hakan ve eşi Mürüvvet'i kaybetmiştir.

Bu katliamın anısına; Manas Yayıncılığın katkıları ile Elazığ'da Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti kurucu Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş ve Askeri ve Mülki erkanın katılımı ile 24 Aralık 2008 tarihinde Kıbrıs Şehitlerini anma toplantısı ve Şehit İlhanlar anıtının açılışı yapılmıştır.

Törende bir konuşma yapan *KKTC Kurucu Cumhurbaşkanı Sayın Denktaş* Kıbrıs davasında Türkiye'den önce 11 yıl direndiklerini belirterek, bu direniş sonucu verilen şehitlerin bugün saygıyla yad edildiğini söyledi.

Konuşmasına "Sevgili Elazıglı kan kardeşlerim, can kardeşlerim" diye başlayan Rauf Denktaş, yavru vatanın yunan olmaması için, Kıbrıs Türklerinin Kurtuluş savaşında tüm Türk halkının gösterdiği kahramanlığı gösterdiğini vurguladı.

Seveceksiniz
 Aşık olacaksınız
 Evleneceksiniz
 Çocuklara kavuşacaksınız
 Gün gelecek bir sevgili size gel diyecek
 Bunların hepsini kenara bırakarak gideceksiniz
 Çünkü o gel diyecek sevgili
 VATANDIR
 MİLLETTİR

Rauf Denktaş, “Yüzlerce kardeşimiz yavru vatan Yunan olmasın diye, ana vatan bizimledir, bizi yalnız bırakmayıp muhakkak gelecektir diye İstiklal Savaşı’nda sizin gösterdiğiniz o milli direnişi, o kahramanlığı gösterdi. Rum’un, Yunan vahşeti karşısında diz çökmedik. Dr. Nihat Bey kardeşim gibi en acı günümüzde dahi vatan aşkı ile ayakta durmasını bildik. Gün geldi denizden çıktınız, gökten yağmur gibi yağdınız, Kıbrıs Türkü’nü mutlak ölümden, toplu mezarlardan kurtardınız. Şükran duygularıyla doluyuz, böyle bir vatanımız var diye. Anadolu’da böyle kahraman kardeşlerimiz var diye gururluyuz ve geleceğe ümitle bakmaktayız. Ama sadece ümitle bakmak yetmez. Dün yaptıklarını yarın da yapmak için hazırlıklı olduklarını bilmemiz lazım. Görüşmeler devam ediyor. Maksat Türk askerini adadan çıkartmak, Türkiye’nin garantisinden kurtulmaktır. Ondan sonra yapacakları bellidir. Girit modelidir. Girit’e yaptıklarını sonuna kadar yapma kararındadırlar. Bu nedenle gücümüz, kuvvetimiz, ümidimiz, geleceğimiz yine sizlersiniz. Rahmetli Korutürk der ki, Türkiye Kıbrıs’tan elini ayağını çekerse denizlere açık bir ülke olmaktan çıkar. Yunan adaları ile çevrelerler sizi, denizlere açık ülke olmaktan çıkarırsınız. Böyle bir milli davadır. Onun içindir ki en acı günleri yaşayan, sevdiklerinin tümünü kaybeden insanlar bile, sayın paşam gibi milli bir dava için akıtılmış olan bu kanların boşa gitmediğinin gururunu da aynı zamanda yaşamakta ve onunla teselli olmaktadır.

Hakikaten bunu uzaktan takip etseydim çok üzülürdüm. Nihat Bey kardeşimle bir arada olmanın huzurunu yaşıyoruz. Onun yanında olmanın huzurunu yaşıyoruz. Sayın Valimle yeniden bir araya geldik. Sayın Belediye Başkanımızla bir araya geldik. Sayın Rektörle bir araya geldik. Komutanla bir araya geldik. Sizleri gördük. Allah sizleri Atatürk’ün yolundan ayırmasın, bayrağınız daima gönderde dalgalansın. Allah bu güzel millete güzel nurlu günler bahşetsin, diyerek sözüme son veriyorum. Hepinize sevgiler, selamlar değerli kardeşlerim.

Kanlı Noelde ailesi şehit olan **Tabip Tuğgeneral Nihat İLHAN** ise yaptığı konuşmada; anıtın açılışına katılan tüm misafirleri o günleri tekrar hatırlatmıştır.

Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın Valim, Sayın Belediye Başkanım, Sayın Rektörüm, Sayın Sivil Kuruluş mensupları, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu duygusal anda sizlere ne kadar teşekkür etsem az, çünkü demin binbaşı arkadaşımın bahsettiği gibi şehitlik büyük bir mertebe. Onların mekânları şimdi cennette; Allah’ın şefaatine açık, içi nurla dolmuş. Tüm dünyadaki şehitlerimizin, Türk şehitlerimizin ruhları şad olsun. Binbaşı arkadaşım anlattılar. Rumlar 1960 yılında belki yola gelirler diye bir hükümet kurulmuştu. Başında Makarios vardı doktor Fazıl Küçük de onun

yardımcısıydı. O hiç saymadı Doktor Küçük'ü. Hemen o projeyi bozmak istedi ve Thasos Papadopollos onun en baş yardımcısıydı. Türklerin de en baş düşmanıydı.

Papadopollos, bir gün şöyle diyor; "Efendim, Türk gemileri Kıbrıs'a geliyormuş. Gelsinler; Kıbrıs toprağında bir tek Türk göremeyecekler". Bu kadar hain, bu kadar düşman davranan Thasos Papadopollos bugün kara topraklara gitti. Orada hesabını versin. Kıbrıs Adamız denizde yüzen bir gemi gibi. Etrafı petrol ve doğal gaz ile dolu. Şimdi Rumların derdi, Akdeniz'i de Megalo İdea kapsamına sokmak.

Evim, Kumsal'da tek katlı bir evdi. O akşam iki tane bayan misafir, bir de ev sahibim ve onun hanımı ile eşim ve çocuklarım salonda çay içiyorlarmış. Aniden kapıyı taramışlar, içeri girmişler. Rastgele ateş etmişler. Ev sahibim Hasan Gudum kolundan yaralanmış, Feride hanım tuvalette şehit olmuş. Ayşe Hanımla kardeşi banyoda lavabonun altına sığınmışlar. Ayşe Hanımın 2 yaşındaki kızını makineli tüfekle taramışlar, sağ bacağı dizinin altından kopmuş. Kıbrıs'a gittiğim zaman gördüm.

Elazığ İcadiye Askeri Şehitliği

Şehitilhanlar Anıtı/ Şehitilhanlar Cad: Elazığ

Bu kadar haince. Demin arkadaşlarımla bahsettiği gibi eşim çocukları kucaklamış banyodaki küvete yatırmış, üstlerine abanmış, sırtını siper etmiş. Ev sahibim Hasan Gudum duymuş. Diyormuş ki, “Benim eşim doktor, size bir kötülük yapmadı ki. Hepiniz, Kıbrıslı Rumlar, çocuklarınız Akdeniz anemisine sahip. Geliyorsunuz Türk askerinden kanı kocam vermiyor mu?”.

Hemen taramışlar, 27 mermi ile katletmişler. Mutfaktaki çamaşır makinesini, bulaşık makinesini ne varsa hepsini taramışlar.

Şimdi Yavru Vatan Kıbrıs için dileğim şudur;

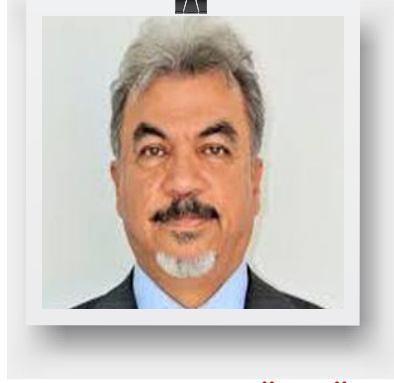
Devletimiz, o güzel Kıbrıs'ın daima yanında olsun. Katkılarını esirgemesin, korusun ve kollasın. Onlar da hiç acı görmesin.

Sayın Cumhurbaşkanım, Sayın Valim, Sayın Belediye Başkanım, Sayın Komutanım, Sayın Kıbrıs Gazileri, Elazıglı hemşerilerim, sizlere sesleniyorum. Ben acılarımı bağrıma bastım, gözyaşlarımı içime akıttım. Bugün ne kadar güçlü ve birbirimize bağlı olduğumuzu, bir defa daha gördüm.

Hepiniz sağ ve var olun.

Prof. Dr. Necip İLHAN

Turgay Bülent GÖKTÜRK

Yrd. Doç. Dr.
DAÜ ATAUM Başkanı

TARİHSEL SÜREÇTE KIBRIS'TA TÜRKLERE YAPILAN KATLIAMLAR

GİRİŞ

Tarihçi Justin McCarty; 1821-1920 yılları arasında, 5 milyon Türk'ün öldürüldüğünü tespit etmiştir.

Maalesef Kıbrıs Türk halkı da Rumların insanlık suçlarına, yaygın bir soykırımı ve zorunlu göçlere maruz kalarak, dünya insanlık tarihinin bu kanlı katliamlarından nasibini almıştır.

Kıbrıs Türk halkı daha 1800'lerin başından itibaren Rum-Yunan ikilisinin ENOSİS mücadelesinin başlıca hedefi olmuştur. Kıbrıs'ta Türk varlığına son vermedikçe ENOSİS hedefine ulaşamayacaklarının bilincinde olan Rumlar, Osmanlı İmparatorluğu döneminden başlayarak her fırsatta Türklere saldırmışlar, katliam yapmışlardır.

Rum-Yunan ikilisi süreç içinde Türklere saldırılarını hazırladıkları planlar çerçevesinde sistematik olarak gerçekleştirmişlerdir. Bu amaçla 1804 yılında Türklerin ilk katledilmelerinden 1974 Barış Harekati'na kadar,yüz yetmiş yılı aşkınbir süre Kıbrıs Türk halkına uygulanan katliam eylemlerinde masum ve savunmasız insanlar yollardan toplanarak öldürülmüş, yaşlı, kadın-erkek, çocuk-bebek demeden kurşuna dizilmiş, toplu mezarlara gömülmüş, ekonomik, kültürel bütün soykırım türlerine tabi tutulmuşlardır.

4 Haziran 1878 yılında İngiltere ile imzalanan "Savunma Anlaşması" gereğince Kıbrısdasının yönetiminin Osmanlılar tarafından İngiltere'ye devredilmesinden sonra Rumlar, Ortodoks Kilisesi'nin öncülüğünde, Yunanistan'ınyönlendirmesiyle Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhaki (ENOSİS) mücadelesini açıkça başlatmışlardır.

Ada'nın ilk İngiliz Yüksek Komiseri'ni karşılayan Rum Ortodoks Kilisesi Başpiskoposu'nun:"*Biz bu yönetim değişikliğini hoş karşılıyoruz, çünkü İngiltere'nin, daha önce Yunan Adaları'nı verdiği gibi Kıbrıs'ı da Yunanistan'a bırakacağından eminiz*" şeklindeki hitabı bunu açıkça ortaya koymaktadır.

1912 yılında Trablusgarp savaşının yaralarını sarmadan Balkan ülkelerinin saldırısına uğrayan Osmanlı İmparatorluğu'nun bu zor durumunu fırsat bilen Kıbrıs Rumları, Mayıs 1912'de yeni tahriklere başvurdular. Bir yandan Osmanlı ordularının gerilemesini sevinç gösterileri ile kutlayıp Türkleri rencide ederken, bir yandan da Enosis eylemlerini yoğunlaştırdılar. Mayıs ayının sonlarına doğru bir Cuma günü "Enosis ve Yaşasın Yunanistan" sloganları atarak Hamit Mandraları'nda oturan Türklere saldırdılar. 5 kişinin öldürüldüğü, 100'den fazla kişinin de yaralandığı 1912 olaylarının Kıbrıs tarihinde ayrı bir önemi vardır.

Bu gelişmeleri izleyen günlerde, 3 Temmuz 1912 tarihinde, Rumlardan oluşan 5000-6000 kişilik bir grup, Rum Ortodoks Kilisesi'nin de desteğiyle ENOSİS'i gerçekleştirmek için harekete geçerek, Türklere karşı, Kıbrıs'ın otuz beş yerinde olaylar çıkardılar. Bu saldırılarda, Türklere ait iş yerlerini, camileri ve evleri yakıp yıktılar, birçok Türk'ü katlettiler, 100'ün üzerinde Türk'ü de ağır şekilde yaraladılar.

Rumların Enosis istekleri, 1931 yılında fiili ve silahlı bir ayaklanmaya dönüştü. Yunan Konsolosu'nun kışkırtmalarıyla "Milli Kurtuluşumuz Yunanistan'la birleşmektir" diyen Papaz Nikodimos'un peşine takılan Rumlar, "ilhak" sloganları atarak hükümet binalarını ve Vali konağını yakmaları yanında 7 kişiyi öldürdüler ve 67 kişiyi deyaraladılar.

Türk halkını yok edip, Adayı Yunanistan'a bağlamak için kurulmuş bir terör örgütü olan EOKA için Kıbrıs'ta başlayan yeni açılım döneminin organizatörü, Başpiskopos Makarios III idi. Makarios, 1950'de görev ve gelir gelmez amaçlarına uygun hareket edecek bir Rum Gençlik Teşkilatı oluşturma çabasına girdi.

Bu maksatla Yunanistan'da bir yeraltı örgütü kuran eski Yunan subayı Georgios Grivas'ı aynı özelliklere sahip bir Rum Gençlik Örgütü (PEON) kurması için Kıbrıs'a davet etti. Grivas'ın, 1951'de Başpiskopos'un direktifleri doğrultusunda kurduğu PEON, iki yıl faaliyette bulundu. Haziran 1953'de İngiliz Yönetimi tarafından kapatıldı. Kapatılmasının ardından faaliyetlerini bir yeraltı örgütü olarak sürdüren PEON, daha sonra 1955 yılında kurulan EOKA Terör Örgütü'nün de çekirdeğini oluşturdu.

ENOSİS örgütlenmesini tamamlayan Rum-Yunan ikilisi ENOSİS stratejisini uygulamaya koymuş ve bizzat Yunan Dışişleri Bakanı Stefanoplus'un direktifiyle EOKA; 1 Nisan 1955'de ilk bombalarını patlatarak resmen eyleme başlamıştır. Eylem yaptığı dönemde yüzlerce Türkü katleden EOKA militanları, 30 Türk köyünü yakıp yıkarak burada yaşayan Türklerin göç etmesine neden olmuşlardır.

EOKA'nın, stratejilerine uygun olarak Vasilya, Litrangomi, İnönü ve Aytotro köylerine yapılan planlı saldırılar sonunda çok sayıda Kıbrıslı Türk katledilmiştir.

Türlerle Rumların yaşadığı karma köylerden biri olan Vasilya köyünden diğer bir köye gelin götürülen Türk gençleri 14 Mart 1956 tarihinde kilise çanlarının çalmaya başlamasıyla birlikte Rumların saldırısına uğramıştır. Kıbrıslı Türklere, çocuk, genç, yaşlı, kadın-erkek gözetilmeden saldırılmış, katliam yapılmıştır.

Mustafa Ahmet Beyaz ve eşi, 9 Kasım 1957 tarihinde köylerine giderken yolda öldürülmüştür.

Mevleviler'e ait Kırklar Tekkesi Şeyhi 6 Temmuz 1958 günü Rum teröristlerce öldürülmüştür.

İnönü (Sinde) köy otobüsü, EOKA teröristlerinin 1958 yılında kurdukları pusuda otomatik silahlarla taranmış ve yedi Türk katledilmiştir.

EOKA'nın fiilen faaliyete geçtiği 1 Nisan 1955- 1958 tarihleri arasında yüzlerce Türk öldürülmüş, 28 köyden 1334 Türk, göç etmek zorunda kalmıştır.

1960 yılında İngiliz Yönetiminin yerine, Türkiye, İngiltere ve Yunanistan'ın garantörlüğünde kurulan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Cumhurbaşkanı Makarios, Türk ve Rum toplumlarının siyasal eşitliğine ve ortak egemenlik haklarına dayalı Kıbrıs Cumhuriyeti'ni yaratan anlaşmalara imza attıktan sonra, imzaların mürekkebi kurumadan, "Cumhuriyet, bizim için Enosis'e sığrama tahtasıdır" diyordu.

Henüz Cumhuriyet'in ilanının üzerinden bir aydan az bir zaman geçmeden bu kez de *New York Herald Tribune* gazetesine yaptığı açıklamada "İlhak davası ölmemiştir. İlhakın unutulmuş olduğunu söyleyemem" ifadeleriyle Anayasa'da Türklere verilen hakların kaldırılmasını istemiştir.

Türkleri imha ederek Kıbrıs'ı Yunanistan'a ilhak etme girişimi 1963 yılında Akritas Planı ile uygulamaya konmuştur. Akritas Planı'na göre Kıbrıs Türk halkı ani bir saldırı ile tamamıyla yok edilecek ve Ada Yunanistan'a bağlanacaktı.

21 Aralık 1963'de bu plan yürürlüğe konularak Türklere karşı silahlı saldırı başlatılmıştı. Akritas Planı'na göre oluşturulan Rum kuvvetlerinin elemanları, 21 Aralık Cumartesi gecesi 02.00'de, Lefkoşa'da, evlerine dönmekte olan iki arabadaki Türklerin kimliklerini kontrol etmek istediler. Kendilerinin polis olduğunu söyleyen sivil kıyafetli ve silahlı Rumlar, arabadakilerin inmelerini zor kullanarak emrettiler. Kadınlarının erkekler tarafından elle aranmasına izin vermemeyen Türkler ile Rumlar arasında tartışma çıktı. Bu sırada bir Türk kadını, kendini polis olarak tanıtan Rumlardan birinin polis değil, Olimpiakos Futbol Kulübü'nden Yanni adlı bir Rum olduğunu bağıarak duyurdu. Bunun üzerine paniğe kapılan Rumlar, ateş etmeye başladı. Açılan ateş sırasında durdurulan araçta bulunan iki kişi can verdi, dört kişi de yaralandı. Bu olaydan bir saat sonra başıbozuk Rum askerleri Türk kamu binalarına ateş açtı.

Daha sonraki günlerde de özellikle Lefkoşa'nın Türk mahallelerindeki Türk evlerine karşı Rum taarruzları başladı ve Kıbrıs tarihinde "Kanlı Noel" olarak anılan olaylar tüm Kıbrıs'a yayıldı.

Bu planın uygulamaya konmasıyla Türkler 103 köyden göç ederek Ada'nın % 3'lük bölümüne sığınmışlar, on bir yıl ağır bir kuşatma ve ambargo altında yaşamışlardır. Türklerin terk ettiği köyler ve evler yakılıp yıkılmış, 500'ü aşkın Türk katledilmiştir. Bu dönemde Türkler yollardan toplanarak, köyler basılarak, kadın, erkek, genç-yaşlı, çocuk-bebek ayırımı yapılmadan kurşuna dizilmişler, toplu mezarlara canlı canlı gömülmüşler, hastanelerdeki Türk hastalarkanları çekilerek öldürülmüşlerdir.

Rum katliamlarını yaşayan ve anılarını kitaplaştıran Harry Scott Gibbons, Ayvasıl (Ayios Vasilios) köyü katliamı hakkındaki gözlemlerini şöyle ifade etmektedir:

"Silah sesleri duyuldu; tüfek dipçikleri ile kilitli kapıları kırdılar; insanlar sokaklara sürüklendi; 70 yaşında bir Türk, kırılan ön kapısının sesiyle uyandı. Sendeleyerek yatak odasından çıktığında, bir sürü silahlı gençle karşılaştı. «Çocuğun var mı?» diye sordular. Şaşkın bir biçimde "Evet" dedi. "Dışarı gönder" diye emrettiler. 19 ve 17 yaşlarındaki iki oğlu ve 10 yaşındaki kız torunu aceleyle giyinip, silahlı adamların peşinden dışarı çıktılar. Çiftlik duvarının dibine dizildikten sonra, silahlı adamlar tarafından makineli tüfek ateşiyle öldürüldüler. Başka bir evde, 13 yaşında bir erkek çocuk elleri dizlerinin arkasına bağlanıp yere yıkıldı. Ev talan edildi ve talancılar çocuğu tekmeleyip ırzına geçip, sonra da bir tabancayla başının arkasından vurdular. O gece Ayios Vasilios'ta toplam olarak 12 Türk katledildi. Diğerleri toplandı, itilip kakılarak oradaki Türklerin yanına sığınmak üzere Sillura yoluna çıkarıldı. Gecelikleri, pijamaları ve çıplak ayaklarıyla soğukta ilerlemeye başladılar. Rumlar karanlıkta arkalarından ateş ediyorlardı. Aynı yörede, tek kalmış çiftlik evlerinde dokuz Türk daha öldürüldü."

Kanlı Noel saldırılarında önemli kitle katliamlarından biri de 800 kadar Türk'ün yaşadığı Küçük Kaymaklı'da yapılmıştır. Bu katliam sırasında öldürülen çok sayıdaki Türkün arasında eli ayağı tutmayan (engelli) bir Türk genci ile başından vurularak öldürülen 70 yaşındaki bir imam da bulunuyordu. Lefkoşa'da Küçük Kaymaklı ve Çağlayan bölgelerine yapılan katliam saldırıları sırasında binlerce Türk evi boşaltılmıştır. Küçük Kaymaklı köyü tamamen yakılıp yıkılmıştır.

Kanlı Noel soykırımının bir simgesi haline gelen ve dünya kamuoyunda büyük infial yaratan olay, Kıbrıs Türk Kuvvetleri Alayı'nda görevli Binbaşı Dr. Nihat İlhan'ın çocukları ve eşinin barbar Rum saldırılarında öldürülmeleridir.

Türklerle yaşayan Ermeni asıllı bir Rum'un bu bölgede Türk direnişi olmadığını Rumlara haber vermesiyle bir Yunan subayının komutasındaki Rumlar, Kumsal bölgesine gelir ve Binbaşı Nihat İlhan'ın eşi Mürüvet İlhan, çocukları Murat, Kutsi ve Hakan'ı canlarını kurtarmak için saklandıkları küvetin içinde katlederler.

Rum barbarlığının, vahşetinin ve işledikleri insanlık suçlarının çarpıcı örneklerinden biri de Rum bölgesinde bulunan devlet hastanesinde tedavi gören hastaların kanlarının alınması ve yaralanarak hastanelere kaldırılan Türklerin kan yerine su verilmesi suretiyle öldürülmeleridir. Bu arada hastanede çalışan bir hastabakıcı ve tedavi gören genç bir Türk öğretmen de hastaneye gelen silahlı Rumlar tarafından, Türk Başhemşire'nin odasında vurularak öldürülmüştür.

Lefkoşa'nın Ayios Sozomenos köyündeki olaylar hakkında, *Time* muhabiri Robert Ball gözlemlerini şöyle dile getirmektedir: *"En şiddetli çarpışma, Rumların zeytin ağaçlarının örtüsünden yararlanarak taarruz ettikleri köyün batı kıyısında olmaktadır. Dokuz Türk'ün sığındığı kerpiç evin bir penceresi bir roketatar mermisiyle uçurulmuş, ikinci katı da kurşun delikleriyle tam anlamıyla kevgire dönmüştü. Umutsuzluk içinde dere yatağına doğru, kaçmaya çalışan bir Türk çoban, kapıdan birkaç adım ötede vuruldu. Bir diğeri ise eline geçirdiği bir yabayla Yunan mevzilerine tek başına, nafile bir taarruza kalktı, hemen öldürüldü."*

Akritis Planı ile Rum-Yunan ikilisinin Kıbrıs'ta başlattığı soykırım hareketi, soykırım tanımları bağlamında bütün türleri içeren bir niteliktedir. Kıbrıs Türk halkı, 21 Aralık 1963-20 Temmuz 1974 tarihleri arasında geçen on bir yıl içerisinde bir varoluş ve direniş mücadelesi vermiştir.

Bu dönemde Ada'daki Türk nüfusun yarısı göçmen olarak sınıflandırılmıştı. Silah zoruyla göç ettikleri köylerine ve terk ettikleri evlerine dönmeleri imkansız olan on binlerce Türk, on bir yıl boyunca insanlık dışı koşullarda ve Rum ablukası ile ambargosu altında göçmen kamplarında, çadır kentlerde yaşamıştır.

Rum saldırıları sonucunda boşaltılan 103 köyün ve terk edilen binlerce evin büyük bir çoğunluğu bombalanmış veya kundaklanma sonucunda tamamıyla veya kısmen tahrip edilmiş ve içinde yaşanamayacak bir duruma getirilmiştir.

Türk memurların tamamı işlerinden atılmış ve Rumların yanında çalışanlar kovulmuş, tarımla uğraşanlar topraklarından koparılmıştı. Türkiye, Kızılay vasıtasıyla, Türklere temel gıda maddeleri yardımıyla bulunarak, her aileye belirli miktarda un, pirinç, kuru fasulye, şeker, yağ ve diğer maddeleri yardım olarak, bu on bir yıl boyunca gönderdi. Türkiye'nin gönderdiği yardımları BM görevlileri Rumların denetiminde Türk bölgelerine ulaştırdı. Rumlar Türkiye'den gelen yardımları silah arama bahanesi ile kasaları kırarak açıyor, gıda malzemelerini yerlere boşaltıyor ve bundan sonra kamyonlarayüklenmesine izin veriyorlardı. Bu arada gelen yardımların yarısı tahrip oluyor ya da çalınıyordu.

Türk bölgelerinden çıkıp başka yerleşim yerlerine seyahat eden Türkler yollarakurulmuş barikatlarda ve yerleşim yerlerine giriş çıkış noktalarında saatlerce bekletilerek, insanlık dışı aşağılayıcı aramalara tabi tutuluyorlardı. Bu aramalarda Türklerin üzerlerindeki paralar ve değerli eşyaları alınıyor, yüzlercesi çıktıkları bölgelere bir daha geri dönmüyor ya da gidecekleri yerlere hiç varamıyorlardı. Rum polisinin hazırladığı uydurma "arananlar" listesinde isimleri olduğu gerekçesiyle çok sayıda Türk yollardan alınarak sorgusuz sualsiz tutuklanıyor ve infaza maruz kalıyordu. Bu şekilde 700'ü aşkın Türk yollardan alınarak öldürülmüş ve kayıplar listesindeki yerlerini almıştır.

SONUÇ OLARAK

Bilinsin ki o günler; tüm insanlık için; kuvetlerin içine doldurarak katlettikleri bebeklerle, tecavüz ettikleri savunmasız kadınlarla, mağaralara sürdükleri biçare yaşlılarla, onlarca toplu mezara doldurdıkları sivillere yaptıkları katliamlarla,

bugün halen kanıtları olan; belge, fotoğraflar ve filmlerde acı ile anılmaktadır.

Bizim burada anlattıklarımız, kesinlikle düşmanlık yaratmak amacı gütmemektedir. Bulduğumuz coğrafya zorunlu da olsa, Rumlarla komşu olarak yaşamayı gerektirmektedir. Ancak, bu zorunluluk, geçmişte bize yapılanları unutmamıza bir gerekçe olamaz. Aynı şekilde bu zorunluluk, Rum yönetiminin bugün bile topraklarımız üzerinde besledikleri emelleri görmememiz için bir neden olamaz. Geçmişte yapılanları bileceğiz ki bugün ki özgürlüğün kıymetini daha iyi anlayalım ve daha güçlü sahip çıkalım. Bunun için geçmişte yaşananları özellikle gençlerimize her fırsatta anlatmalıyız.

Unutmayalım ki "Tarihlerini bilmeyenlerin coğrafyalarını başkaları çizer."

Milli Mücadele şehitlerimizi en aziz hatırası önünde bir kez daha saygıyla eğiliyor, ruhları şad olsun, diyorum. Beni dinlediğiniz için hepimize teşekkür ediyorum.

Turgay Bülent Göktürk
Yrd. Doç. Dr.
DAÜ ATAUM Başkanı

Yılmaz BORA
Genel Başkan

KIBRIS TÜRK'ÜNÜN VAROLUŞ MÜCADELESİ VE KUMSAL BASKINI PANELİ

KIBRIS TMT MÜCAHİTLER DERNEĞİ GENEL MERKEZİ

II. Selim Caddesi, No. 47, Lefkoşa – K.K.T.C. email: kibristmtmd@gmail.com
P.K. 515 Tel: 227 8791 Fax: 228 5792

23 Aralık 2019
KIBRIS TÜRK'ÜNÜN VAROLUŞ MÜCADELESİ VE
KUMSAL BASKINI PANELİ

1955 yılında EOKA tedhiş örgütünün açıkça silahlı faaliyete geçmesi üzerine Kıbrıs Türk halkı kendisini savunmak için çareler aramaya başlar.

Karaçete, Volkan, 9 Eylül ismi altında ve isim almamış savunma grupları oluşturur. Kıbrıs Türk halkı yalnız ve savunmasız olmadığını anlar. Ancak bu savunma grupları tam teşkilatlı olan EOKA ile boy ölçüşemeyeceği dikkate alınır. Liderlerimiz Ankara'ya gider ve yardım talebinde bulunurlar ancak ilk nazarda kabul görmez. Zira o günkü yetkililerin Yunanistan'la hem komşu ve hem de NATO'da iki müttefik ülke olmamız dolayısıyla olayı tereddütle karşılamalarına vesile olur.

Liderlerimiz Adaya döner ve EOKA'nın artık Kıbrıs Türk Halkının varlığı için tehlikeli olduğu gerçeği daha belirgin hale gelir. Liderlerimiz yine Ankara'ya gider ve durumun tehlikeli bir vaziyet aldığı tüm detayları ile anlatılır.

Ankara, Kıbrıs Türk halkının haklı ve yerinde gördüğü bu talepleri karşısında gereğini yapar ve 27 Temmuz 1958'de Kıbrıs'a Ali Rıza Vuruşkan başkanlığında askeri bir heyet gönderir. Çok kısa bir süre içerisinde tüm savunma grupları Kıbrıs Türk halkına vaki olacak tecavüzlere karşı savunmak için Türk Mukavemet Teşkilatı adı altında toplanır. Teşkilatın çok kısa bir süre içerisinde kuruluşu gerçekleşir ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nin ilanında denge unsuru olur. EOKA 1 Nisan 1955'de faaliyete geçerken TMT 1 Ağustos 1958'de faaliyete geçer. Yani ENOSİS amaçlı EOKA sahneye çıkmasaydı TMT de gerçekleşmeyecekti. EOKA kendini çok güçlü ve ENOSİS'i bir anda gerçekleştirebileceğini sandı. TMT'yi tespit edemedi.

16 Ağustos 1960'da Kıbrıs Cumhuriyeti ilan edildi. Kıbrıs Türk halkı ve Garantörümüz Türkiye, Cumhuriyeti büyük bir coşku ve sadakatle karşılarken Rum Lideri Cumhuriyeti ENOSİS'e basamak telaki ettiğini açıkladı. Rumlar Cumhuriyeti ENOSİS'e daha kolay ulaşacakları umudu ile kabul ettiler.

Amaç ENOSİS olunca Cumhuriyet döneminde hazırlık yapmaya başladılar. Anayasa'da Türklere 13 Maddede tanınan hakları ortadan kaldırmak için harekete geçtiler. Kabul görmeyince kendilerinin de itiraf ettikleri Kıbrıs Türk halkını imha edecek olan "AKRİTAS PLANI"NI hazırladılar ve 21 Aralık 1963'de uygulamaya koydular. Çok kısa bir sürede duruma hakim olacaklarını sandılar. Tüm güçleri ile merkez olduğu için Lefkoşa'ya saldırdılar. Bu saldırılarda Çetinkaya Spor Kulübü, Saray Otel başta olmak üzere Türk kesimini ağır silahlarla kontrol altına almaya çalıştılar. İlk Şehidimiz Çetinkaya Spor Kulübü tabyasında Salahi Şevket oldu. 22 Aralık'ta Türkeli katliamı haberi son derece sarsıcı idi. 24 Aralık akşamı insanlık için dehşet verici Kumsal Baskınında banyoda gizlenen bir anne ile üç yavrusunu hunharca katlettiler.

TMT tüm gücü ve halkın desteği ile direnişe geçti. Rum saldırılarının başlaması üzerine bugünkü Golden Tulip Otel'in yerinde "SEVERİS UN FABRİKASI" binasında ağır silahlarla Lefkoşa Türk kesimini ateş altında tutan bir Rum birliği yerleşti. Bu birlik Lefkoşa ile Ortaköy ve Gönyeli irtibatımızı önlemeye çalışıyordu. Buna bir çare bulmak gerekiyordu. Bunun için iyi yetişmiş cesur kişilere ihtiyaç hasıl oldu. TMT'nin iyi yetişmiş üç elemanı, Tuncer, Aziz ve Muhip tespit edildi ve bu ekibe benim de dahil edilmem emri verildi. Gerekli hazırlıkları yaptık ancak 24 Aralık akşamı Rumların Kumsal baskını gerçekleşti. Bize emir, Kumsal Baskınından önce verilmişti. Baskın dolayısıyla yeni bir durum ortaya çıktı. Gidilsin gidilmesin mi diye tereddütler hasıl oldu ve gidilmesine karar verildi.

24 Aralık akşam üzeri baskından hemen sonra üç arkadaşım ve yanıma Vural Türkmen'i de alarak bölgeye intikal etmeye başladık.

Soğuktu, aydınlıktı, üşüyorduk biz beş kişi,

Unutmuştuk evde bekleyen çoluk çocuğu ve eşi.

Kumsal Bölgesinde Tuna Sokak'ta Efruz Müdürlüğü Site İnşaatının evlerin önünde ilerlerken çakıl ve kum yığınının arkasında üniformalı miğferli bir askerin bizlere sağdan sola otomatik bir silahla ateş ederken anında ben de ona mukabelede bulundum ve bize ateş eden etkisiz hale getirdim. Oraya vardığımızda takriben saat 18:30'du. Bu çatışmada TMT'nin üç yiğit, cesur ve kahraman kardeşlerim Tuncer, Aziz ve Muhip Şehit oldu. Sol kolumdan ve sağ omzumdan yararlanmış ve kan kaybından kendimden geçtim. Kendime geldiğim zaman aradan tam iki saat geçmiş ve saat 20:30 olmuştu. Ben bu geçen süreyi fark edemedim. Kendime geldiğim zaman silah sesleri, insanların çığlıklarını duyuyordum.

Bir hareketle Vural arkadaşımın da hayatta olduğunu fark ettim. Konuşarak birlikte yavaş yavaş ayağa kalktık.

Bizim vurulma olayımızdan sonra Kumsal'a baskın yapan Rumların bizim bir keşif kolu olabileceğimizi ve arkadan bir birliğin geleceğini dikkate alarak oradan aldıkları esirlerle süratle bölgeyi terk ettiler ve böylece Kumsal kurtulmuş oldu. Vural'la birlikte Şemsi Apartmanına ulaştık ve oradan da ilk tedavimizin yapıldığı Adiloğlu Kliniği'ne götürüldük.

Bu direnişte en büyük sıkıntımızın irtibatı gerçekleştirmekte karşılaştığımız zorluklar olmuştur. İşte böyle bir ortamda 25 Aralık'ta Türk jetleri Lefkoşa üzerinde alçaktan yaptıkları uçuşların ve aynı gün Bayrak Radyosu'nun yayına geçerek BAYRAK BAYRAK diye Mücahide seslenişi direnişimize beklenen gücü kattı. Bu suretle haberleşme sağlandı. Türk Kurtuluş Savaşı'ndan şanlı Türk'ün tarihinden ve Şanlı Plevne savunmasından güç ve ilham alan Kıbrıs Türk halkı tüm dikkatlerini Bayrak Radyosu'na tevcih etti.

Burası BAYRAK BAYRAK Türk Mücahidinin sesi

Gür ve Mert Bir sesin yankılarıydı ve devam ediyordu bu gür ses;

Batı Cephesinde Çetinkaya

Doğu Cephesinde Gençlik Gücü

Kuzey'de YAK

Helal olsun Mücahidim

Papaza attığını tokat

Kanlı Dere Akmam Diyor,

Etrafımı Yıkmam Diyor

Ünü Büyük Türk Mücahidi Lefkoşa'dan çıkmam diyor.

Ve

Çıkmadı Sevgili kardeşlerim, asla çıkmayacaktır.

28 Aralık'ta Türk Askeri uçağı ile tedavi için Ankara'ya götürüldük. Bizimle birlikte diğer yaralılar da vardı. Hastanede Kıbrıs yaralıları olarak ta Anadolu'dan gelen on binlerce kardeşimizin ziyaretleri bizleri son derece duygulandırmıştı.

Kısa bir tedaviden sonra taburcu edilerek otele yerleştik ve Kıbrıs'a dönmek için faaliyete geçtik. Kıbrıs'a geri dönmemiz halinde tutuklanacağımızdan dolayı Ankara'da kalmamız için teklifler yapıldı ancak kabul etmedik ve Kıbrıs'a mücadele arkadaşlarımızın yanına dönmek için sabırsızlanıyorduk.

Merhum II. Bayraktarımız Kenan Çoygun Paşa'dan geri dönüşümüz için tüm tedbirlerin alındığı haberi bizleri çok memnun etmiş ve böylece 5 Şubat 1964'de Lefkoşa'ya ulaştık ve cephedeki görevimize katılmanın mutluluğuna kavuştuk.

21 Aralık 1963'ü "ENOSİS" hedefine ulaşmak için uygun bir tarih olarak seçen Rumların beklemedikleri TMT'nin direnişi ve Kıbrıs Türk halkının topyekun bu direnişte yer alması ile hayal kırıklığına uğradılar. 21 Aralık 1963'de başlattıkları insanlık dışı baskı ve saldırıları 20 Temmuz 1974'e kadar devam ettirerek Kıbrıs Türk halkını teslim alacaklarını umdular.

21 Aralık 1963 saldırılarında karşılarında Mücahitler ile Kıbrıs Türk halkını ve 15 Temmuz 1974 ENOSİS amaçlı darbeleri esnasında karşılarında Mücahit Kıbrıs Türk halkı ve Kahraman Türk Silahlı Kuvvetleri ile Büyük Türk Ulusu'nu buldular ve bu surette "ENOSİS" tarihe gömüldü. Ancak Onların ENOSİS hayalleri bizleri bağımsız bir devlet sahibi olmamızın yolunu açtılar.

Ne Mutlu Bu Devleti Kuranlara

Ne Mutlu Bu Devleti Yaşatmakta Kararlı Olanlara

Ne Mutlu Türk'üm Diyene

Vural TÜRKMEN

KRİTİK BİR GECE

24 Aralık 1963 akşamı çok soğuk bir kış akşamıydı. Rum saldırıları başlar başlamaz, Sarı Petek 3 arıları 21 Aralık'a kadar örgütlü olarak görev yaptıkları YAK Kulübü (Şimdiki K.T. Mücahitler Derneği, Şehitler Anıtı) yanındaki binasından hareketle adım adım Dianellos Sigara Fabrikası (Şimdiki Meclis) ilerisindeki Papilondas Şekerleme İşletmesi, Erkek Lisesi yatakhaneleri ile sınıfları buzhane bloku (Şimdiki Maliye Bakanlığı), Kız Lisesi Binaları ve Orman Dairesi ambarlarını kontrol altına almışlardı.

Çok büyük ve karmaşık olan Buzhane'nin ele geçirilmesi bilhassa heyecanlı olmuştu. Üç koldan üçer kişilik gruplar olarak yapılan harekette silahlarımızın çoğu tıkanmıştı, elimizdeki 9 adet otomatik tabancadan sadece bir tanesi çalışır durumda kalmıştı. Binanın kulesine çıktığında komşuların "aman dikkatli olun, içeride çok silahlı Rum var" diye yaptıkları ikazlara karşın, binaya üslenmiş Rumların kaçmış olduğu görülmüştü. Binaya o anda çekmiş olduğumuz bayrağımız (bayrak bize o civarda bulunan Cumhurbaşkanımız Sayın Rauf R. Denktaş tarafından verilmişti) büyük gurur kaynağı olmuştu.

24 Aralık gecesine dönelim. Petek Karargahı, YAK kulübünden yandaki sigara fabrikasının idari bölümüne aktarılmıştı. Ben de orada görev yapıyordum. 19.30 civarında, Petek Bey'i içeriye girerek "hoca nerede?" diye bana seslendi. "Mevzileri kontrole gitti" diye yanıt verince "öyleyse sen gel" diyerek dışarıya çıktı. Petek Bey'inin yanına vardığımda, bana beş kişilik beş kişilik bir ekip oluşturulduğunu, benim de bu ekibe dahil edildiğimi, görevimizin ise etrafı üç metre yükseklikte bir duvarla çevrili olan sekiz katlı Severi Un Fabrikası'nda (Şimdiki Golden Tulip Hotel) mevzilenmiş ve dolayısıyla Lefkoşa ile Ortaköy arasında irtibatı kesen, otomatik silahlarla donatılmış Rumları oradan temizlemek olduğunu bildirdi.

Benim ise o andaki heyecanla bu görevin korkunç derecede tehlikelerle dolu aklımın ucundan bile geçmedi, ama operasyonda şehit olan üç arkadaş "birlikte şehit olacağız, ne mutlu bize" diye görevimizin tehlikelerle dolu olduğunu konuşuyordu. Bu operasyonda şehit düşen ve daima rahmetle andığımız Tuncer, Aziz ve Muhip kardeşlerime ben ve Yılmaz, yakında olan Sancaktarlık makamından son emirleri alıp bizi olay mahalline götürecek Kuzey kardeşimizin arabası ile Şehit Tuncer (o zamanki Köşklüçiftlik) ilkokulu yanına kadar götürülüp bırakıldık ve oradan hedefe yaya yaklaşmaya başladık. Etraftan yoğun silah ve bomba sesleri yükseliyordu. Lefkoşa Türk kesimi, müthiş bir ateş çemberi altındaydı.

Bu arada hedefe temkinli adımlarla ilerlerken, içimden geçmekte olduğumuz Kumsal Bölgesi'nin Rum işgaline uğramış olduğundan haberimiz yoktu. Hedefe doğru tek kol halinde aralıklarla giderken aniden bir otomatik ateş yağmuruna tutulduk. Beşimiz de vurulmuştuk. Bu ateş yağmuruna ancak Yılmaz arkadaşımız

bir darbe atış ile karşılık verebilmişti. Bu karşılıkla bir Rum subayının yaralandığını daha sonra orada bulunan askeri miğfer ve kanlı palaskadan öğrenmiş olduk. Ben sağ yanağıma gelen şiddetli bir darbe ile yere yıkıldım. Sağ yanak altından üst çene dişlerimi dağıtan kurşun yarısından gerek boğazıma, gerek yüzüme çok miktarda kan akışı oluyordu. O bölgede Rum olmamasına rağmen bu ateş de neydi?

Yere yıkıldığım an çevredeki yoğun silah sesleri şiddetini artırarak devam ediyordu. Kendimi kontrol ettim. Sinema filmlerinde ağır yaralı kişilerin gözlerinin önünde geçmiş hayatlarının canlandığı gösterilir. Bende böyle bir belirti olmaması, o anda aklımda demek ki ben ölüyorum inancı yarattı. Tuncer, Aziz ve Muhip kardeşlerim şehit düşmüş, Yılmaz benim gibi yaralanmıştı (sol kolundan ve sağ omuzundan). Bir süre yerde yatıp bize yapılan saldırının devamını bekledikten sonra, kardeşlerimizin şehit düştüğü bu yerden ben ve Yılmaz sürünerek ayrılmaya çalıştık. Dönerken Yılmaz bana "Vural, onlar hakkın rahmetine kavuştu ama biz daha neler çekeceğiz" dedi. Dönerken 24 Kasım Sokağı'nın (Şehit Tuncer İlkokulu karşısı) köşe başına vardığımızda, oradaki evin kapısı açıldı ve rahmetli futbolcu Defteralî'nin rahmetli babası seslendi: "Nereden geliyorsunuz çocuklar? Ne işiniz var? O tarafta Rumlar var."

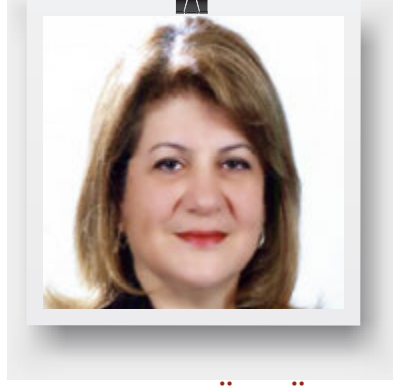
Bu sözler bizi şaşkına çevirdi. Demek ki Rumlar dereyi geçip buralara kadar gelmişti. Bizi gafil avladılar. O bölgedeki tüm insanlar meğer evlerini terk edip Surlar İçi'ne sığınmışlardı. Dönüşte Sancaktarlığa rapor verdikten sonra yakın olan Petek Karargahı'na yürürken yolda rahmetli babama rastladık. Elinde evde hatıra olarak bulunan Fin av bıçağını tutuyordu (evimiz hemen oradaydı). "Siz de mi yaralandınız gençler geçmiş olsun" dedi. Halinden ve davranışlarından beni ve Yılmaz'ı tanımadığı belliydi. Nasıl tanıyacaktı? Yüzüm şişmiş, futbol topuna dönmüştü. Yolu zor seçiyordum. Yılmaz ile ben Karargah'a döndük. Daha sonraları bu olayı babama anlattığımda, yaralı iki gence rastladığını ancak gece karanlığında tanımadığını, zaten birisinin futbol topu gibi şiş olduğunu hatırladı.

Karargahtan araba ile alelacele kurulan derme çatma Hastaneye (Adiloğlu Kliniği) aktarıldık (devlet hastanesi Rum tarafında kalmıştı). Yataklar yaralıları ile dolup taşıdığına, yandaki Mezunlar Birliği binası da hastane olarak kullanılıyordu. Orada da yataklar dolu olduğundan yere serilen çiltelere yatırıldık. Bir gün sonra tedavi için Ankara'ya gönderilecek yaralıları grubuna katılmam önerisi geldi. Buradaki durumu Ankara'daki yetkililere ve basına anlatmak maksadıyla özel olarak görevli olacaktım. Bunun için çok ağır yaralıları arasına katılmak üzere, vücudumun göğüs ve bel kısmı kalçalarıma kadar alçı bezleri ile bel kemiğimden yaralıymışım gibi sarıldı ve o şekilde rapor hazırlandı. Bu ağır yaralı maskesi altında Kumsal Katliami'nin korkunç fotoğrafları ile birçok resmi ve gayri resmi evrak ve raporu alçı bezleri altında Ankara'ya gizlice götürdüm.

O günlerde Anavatan ile aramızdaki tüm bağlantılar kesilmişti. Bugünkü elektronik imkanlar yoktu. Beni ve diğer yaralıları Ankara'ya özel olarak gelen bir askeri uçak ile götürdüler ve Anavatan da Rum tarafının vahşetini gördü. Ankara'ya varmadan uçaktaki refakatçi binbaşıya durumu izah ettim. Hastaneye varınca alçılar kesildi ve taşıdığım kıymetli yük ilgililere ve basına ulaştırıldı ve Dünya'ya yayılıp birçok ülkede gazetelere manşet oldu. Yaralı halimde bile vatanıma hizmet etmiş olmanın gururunu halen yaşamaktayım. Hastaneye vardığımızda müthiş bir kalabalık ile karşılaştık. Anavatan halkının o sarsılmaz desteğini yerinde izlemek bir başkaydı. Anavatan halkının desteğine halen muhtaç olduğumuzu geçmiş yıllarda Doğu ve Kuzey Doğu Anadolu'ya yapmış olduğum gezilerde tekrar tekrar şahit oldum. Bu durum aramızdaki et-tırnak ilişkisinin devam ettiğinin en büyük kanıtıdır.

Sözlerime son vermeden önce Ankara Hastanesi'nde yer alan bir olaya da değinmek istiyorum. Koğuşumuz en üst protokol dahil askeri ve sivil zevat tarafından ziyaret edilmekteydi. Yatışımızın ikinci günüydü. Etrafta bir koşuşma, hareketlilik izlerken "İnönü geldi" sözleri kulağımızı çınlattı. Az sonra rahmetli yanımıza gelip "geçmiş olsun" dedi. Yanımdaki yaralıya yaklaştığında oradaki arkadaşımız heyecan ile İnönü'ye "eğer damarlarında zerre kadar Türk kanı varsa Kıbrıs'a müdahale edersin" diye seslendi. Sayın İnönü ise cevaben "O da günü geldiğinde olacaktır evladım" dedi.

Vural TÜRKMEN
Mücahitler Derneği Eski Başkanı

Süheyla GÖKTÜRK

SÜHEYLA GÖKTÜRK PANEL KONUŞMASI

Milli mücadele şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyorum.

Sizlere barbarlık müzesi ziyaretçi defterlerine yansıyanları, ziyaretçilerin duygularını aktaracağım.

21 Aralık 1963 tarihinde rumların akritas planı çerçevesinde türklere karşı başlattıkları saldırılarda savunmasız birçok insan katledilmişti. Bu katliamların en dehşet verici olanı, 24 aralık 1963 gecesi kumsal mahallesi'ndeki kıbrıs türk kuvvetleri alayı doktoru tabip binbaşı nihat ilhan'ın evinde yaşandı. Binbaşı ilhan'ın birliğinde, görevde olduğu o gece, eşi mürüvvet ilhan, çocukları murat, kutsi ve hakan ile ev sahibi hasan yusuf beyin eşi feride hasan gudum şehit edilmişlerdi.

Le figaro gazetesi muhabiri max clos'un "bir evin banyosunda babaları türk subayı olduğu için öldürülen bir anne ve üç küçük çocuğunu gördüm" ifadeleriyle dünya kamuoyuna duyurduğu bu ev, 1965 yılında türk cemaat meclisi sosyal işler dairesi tarafından kiralanmış ve 1 ocak 1966 tarihinde "barbarlık müzesi" olarak ziyarete açılmıştır.

1974 Barış hareketinden hemen sonra kurulan eski eserler ve müzeler dairesi müdürlüğü tarafından 1975 yılında tamir edilip yeniden düzenlenmiştir.

2000 Yılında yeniden elden geçirilen binanın, türkiye cumhuriyeti büyükelçiliği tarafından, 2020 ocak ayı itibariyle aslına sadık kalınarak restore edilmesi planlanmıştır.

2010 Yılından günümüze kadar kktc'ndeki müze ziyaretleri resmi istatistik bilgilerini incelediğimizde; toplam 29 müze içerisinde barbarlık müzesi'ningirne kalesi ile birlikte ön sırada yer aldığını görmekteyiz.

Her yıl ortalama 81.000 (Seksenbirbin) ziyaretçinin ziyaret ettiği müzeyi, 2018 yılında 91.525 Kişi ziyaret etmiştir.

Ben de ilk olarak; 2004 yılında müzeyi ziyaret etmiş ve çok duygulanmışım. 2006-2007 Yıllarında ziyaret ettiğim 63 şehit ailesi içerisinde kumsal mahallesinde, barbarlık müzesi yakınındaki evlerde, bu vahşete şahit olmuş kişiler de vardı. Bunlardan birisi olan nevin hanımın anlattığına göre; katliam gecesi dışarıdan silah sesleri ve bağrışmaları duyduklarında eşi, çocukları alıp yatak odasına giderek saklanmalarını istemiştir. Çocuklarıyla dolaba saklanan nevin hanım, silah sesleri kesildikten sonra salona geldiğini ve eşinin dış kapının önünde şehit olduğunu gördüğünü anlatmıştı..

Barbarlık müzesinde, 2001 yılından itibaren ziyaretçilerin duygularını aktarabilmeleri için anı defteri tutulmaya başlanmıştır. Bugüne kadar tutulan toplam 78 defter, eski eserler ve müzeler dairesi tarafından muhafaza edilmektedir.

Ben de bu 78 defteri tarayarak bazı ziyaretçilerin duygularını sizlere aktarmak için bu çalışmayı hazırladım.

Muğla'dan gelen ayten hanımın müze için yazdıkları şöyledir.

"Vahşeti yaşadım. Allahım inanmadım. Olamaz, olamaz. Güzel günlerimiz olsun... 14.04.2017"

2017 Yılı nisan ayında müzeyi gezen aydın ailesinin duyguları ise şöyledir.

"Bugün buraya eşimle geldim. Küveti gördüğümde çok duygulandım. Kurşun izleri bizi çok etkiledi. Rabbim bunu yapanlardan, devletimize ve milletimize zarar verenlerden hesabını sorar inşallah. Ruhunuz şad olsun. Mekanınız cennet olsun " 26.04.2017

İsmail bey bir asker olarak müze için duygularını "ben bir türk subayı olarak, bu müzede duygularımın bir çocuk ayakkabısını görünce ne kadar da doğru vazifede olduğumu ve neden burada olduğumun anlamı derinleşti." Diye anlatıyordu. 17.05 2018

"En güzel cennet bakçeleri sizin olsun!

Ne mutlu türküm diyene"... diye yazmıştıkonya'dan gelen er ailesi 2018

"Sözün bittiği, kelimelerin boğazıma dolandığı andayım. Bu tür eylemleri yapan ve yaptırınları lanetliyorum. Mevzubahis vatansa gerisi teferruatır." Diyordu yazdığı satırlarda hanife hanım 19.06 2018

Ramazan bey de müzede gördüklerinden çok etkilenmiş ve şöyle yazmıştı.

"Bu eve bugün 2. Kez gelişim ve her gelişimde yaşanan bu vahşeti yüreğimde hissediyorum ve içim titiyor. Şimdi inanıyorum ki, bu günahsız insanlar ve yavrular cennetin en güzel köşesindedir. Rabbim rahmet eylesin." 07.05.2019

Müzeyi gezen bir şehit annesi habibe hanımın deftere yazdıklarını okuyunca çok etkilenmişim

"Allahım nasıl bir vahşet, insanın kanını donduran resim kareleri. Ben de yeni yavrusunu toprağa vermiş

bir şehit annesi olarak kanım donasiya kınıyorum. Yapılan barbarlığı hiç bir insanlığa sığdıramıyorum. Ruhları şad olsun. Işıklar içinde oğlumla komşu olsunlar inşallah.” 22.05.2019

Mürevvet ilhan hanımın hemşerisi ercan be, dualar ediyordu.

“Allah rahmet etsin. Mürüvvet ilhan’ın türkiye’deki köyü zonguldak/ereğli/gülüç’ten saygılar.. Ruhları şad olsun.” 11.05.2018

Adıbelli ailesi de kıbrıs türk halkına en samimi ifadelerle iyi dileklerini şöyle yazmışlardı:

“ Kıbrıs türk halkına sabır diliyoruz. Çok eziyet çekmişler. İnşallah gençlerimiz ileride çok daha güzel günler göreceklerdir. Kıbrıs türk halkına sonsuz saygılar.” 11.05.2018

Elazığ’dan gelen yeşilkaya ailesi de hemşerileri olan ilhan ailesine dualar yazmışlardı.

“Değerli elazıglı hemşerim ilhan ailesi nur içinde yatın, mekanınız cennet olsun.” 12.04.2019

Elazığ’dan ziyarete gelen nihat ilhan’ın bir başka hemşerisi ve silah arkadaşı emekli albay hüseyin bey de duygularını şöyle yazmıştı.

“Değerli komutanım, akrabam, hemşerim dr. Tuğgeneral nihat ilhan’ın canlarının katledildiği yeri tekrar ziyaret ettik. Allah rahmet etsin. Kendisi de şimdi cennette, çocukları ve eşi ile beraber bizlere gülümsüyorlar. Bu katliamı yapanlar da türk silahlı kuvvetlerinin elinden hak ettikleri cezayı gördüler. Tekrar böyle vahşetler yaşamamak dileğiyle...” 11.07.2017

Aydın bey’in ise müze ve kıbrıs hakkındaki düşünceleri şöyledir.

“Müzeler insanlık tarihinin canlı tanıklarındır. 24 Aralık 1963 günü burada yaşananlar insanlık tarihinin en kara sayfalarından biri olarak tarihteki yerini almıştır. Bir daha böyle şeyler yaşanmaması ve daha güzel bir dünya temennisile, bugünkü kıbrıs’ın barış ve huzurlu ikliminin yaşatılmasına katkı sunan tüm insanlarımızı minnetle anıyoruz. Biz milliyetçiliği sokak duvarlarına değil, kıbrıs’ın beşparmak dağlarına yazdık.” 17.07.2017

2016 Nisan ayında müzeyi ziyaret eden 1966 kara harp okulu istanbul grubu ziyaretçi defterine şunları yazmıştır.

“1966 Kara harp okulu istanbul grubu olarak barbarlık müzesini ziyaret ettik ve aziz şehitlerimizin manevi manevi huzurunda saygı ile eğildik. Ruhları şad olsun. Allah bu millete aynı zulmü, aynı karanlık günleri bir daha göstermesin.” 19.04 2016

Mehmet bey müze hakkında ki düşüncelerini farklı bir bakış açısından bakarak şöyle yazmıştı:

“1963 Yılıının 24 aralık gecesi terörist rumlar tarafından katledilen sadece masum bir türk ailesi değildi. Aynı zamanda insanlık, vicdan, inanç ve beraber yaşama kültürü katledildi. Bizler vicdan sahibi olan insanlar geçmişte yaşanan bu katliamları hiçbir zaman unutmadan geleceğe her zaman barışçıl ve sağduyu ile adım atacağız. Bizden olmayan, aynı fikirleri, aynı inançları paylaşmayan kimse, bize saldırmadıkça asla nefret ile

ya da intikam duygusuyla bakmayacağız.Bu ilke türkleri barbarlardan, faşistlerden ve teröristlerden, kötü insanlardan ayıran en büyük yaşam felsefesidir. Ne mutlu türküm diyene..."17.12.2015

Tülay hanımın müzeden çok etkilendiğini deftere yazdıklarından anlıyoruz.

"Gözyaşlarımı tutamıyorum. Canım acıyor, içim acıyor. Vahşeti an an yaşadım sanki... insanlık dışı bu vahşette canlarını yitiren tüm insanlara rahmet diliyorum. Mekanları cennet olsun... o küçük masum yavrular... boğazım düğümleniyor... bir kez daha allah rahmet eylesin..." 14.12.2015

Hepimiz çocuk yaşta etkilendiğimiz olayları unutamayız. İstanbul'dan gelen öğretim üyesi bilge hanımda çocukken okuduğu, resimlerini gördüğü barbarlık müzesine yıllar sonra gelince çok etkilendiğini şöyle anlatıyor.

"Yıllar önce çocukluğumda hayat mecmuasında o gördüğü gördüğüm fotoğrafların gerçek yerinde sergilenmiş halini görmek beni çok çok duygulandırdı. Topraklarına sahip çıkmak isteyen masum insanların katledilmesi büyük bir vahşet ve insanlık ayıbı... çektikleri eziyet ve acıyı yürekte hissedebiliyorum. Bu süreci bize yansıtan bu müzenin oluşumunda hizmeti geçenlere yürekte teşekkürler."10.05 2014

Avukat binnur hanım net ifadelerle şunları yazmış.

"Çocukları bile öldürten nasıl bir kindir diye düşünmüyorum. Biliyorum ki bunları bizden korktuğunuz için yaptınız. Yüreklere o korkuyu hiç çıkarmayın. Çünkü her türk mustafa kemaldır, unutmayın... 01.03.2013

Tülay hanım da müzeden çok etkilendiğini belirterek;

"Hayatım boyunca böyle bir katliam görmedim, duymadım. Barbarlık müzesini hayatım boyunca unutmayacağım."Diye yazmıştır. 27.10.2004

Erkut bey, müzeden haberdar olduğunu ama herşeyi görünce çok etkilendiğini bakın nasıl anlatıyor?

"Yıllarca duyduğum bu vahşeti bugün gözlerimle yerinde görmek nasip oldu. Bunları yapan insan olamaz. Çünkü insan olanlar çocuk öldürmezler. Lanet olsun hepsine "29.10.2004

Burcu hanımda müzeden etkilendiğini ve herkesin görmesi gerektiğini yazarak şöyle devam etmiştir.

"Gördüklerim karşısında hayrete düştüm. Fotoğraflara ve sergilenen eşyalara bakamıyorum. Soydaşlarımız endişelenmesin. Türkiye cumhuriyeti bir daha böyle olaylara izin vermeyecek. Tek arzum gaddar rumların da buraları ziyaret edip, karanlık geçmişlerinden utanmalıdır. 01.05.2003

Trabzon'dan ilkay hanım;

"iÇeri girdiğimde bu manzaralarla karşılaştığım anda inanin çok ürperdim. Bu olaylar geçmişte olmasına rağmen kendim bir an yaşamış gibi oldum" diyerek bu vahşetin tekrar olmaması dileğini yazmıştır.... 24.12.2012

Affan bey çok farklı bir yaklaşımla bulunarak o zamanlarda o insanlara yardım edebilmiş olmak isteğini şöyle anlatmıştır.

“Gördüğüm vahşet karşısında tüylerim diken diken oldu. Keşke o devirde yaşayıp bu vahşice katledilen insanları kurtarmayı çok isterdim. Hem de kankardeşim bir rum olmasına rağmen bunları yapanların içinde allah korkusu olmadığını farkındayım. Hayattaki tek felsefemiz, bu vatanın her karış toprağı için canımız feda... bunu herkes bilsin. Bu şanlı bayrağımız dalgalandıkça bu insanlar hiçbir şey yapamaz. Ama her şeyin bir bedeli var ve bu bedeli bu insanlar ödedi. Bize düşen bu günleri bir daha yaşamamak ve yaşatmamaktır.”03.12.2003

iStambul’da bir kolejde coğrafya öğretmeni olan neşe hanım bu olayın yaşandığı yilin doğduğu yilla aynı olduğunu belirterek sanki olayı kendisiyle de özdeşirmek istemiş ve duygularını şöyle anlatmıştır.

“Doğduğum yılda yaşanan bu vahşet bana saniyeler içerisinde çok büyük acı verdi. 5 Dakika önce olayı yüzeysel gözlemlemiş biriydim. Ancak şimdi bir insan olarak çok acı duydum ve bu iki milletin asla dost olamayacağına inandım. Olayları tam kavrayabilmek için görmek, ya da yaşamak gerekir. Aziz şehitler ruhunuz şad olsun. Biz türkiyeli türkler her zaman kıbrıslı türk kardeşlerimizin yanındayız. Sizi seviyorum. 02.02.2001

Onbir yaşındaki zehra’nın kendi fadesi ile bir çocuğun yazdıkları yürek burkan satırlar.

“Gerçekten çok üzüldüm. Bu çok üzücü bir olay... Hiç böyle bir şey olacağını tahmin etmemiştim. Ben bir çocuğum. Yaşım 11. Bu olayları görünce kendimi kötü hissettim. Keşke böyle olmasaydı” 2.2.2007

Bir asker annesi duygularını şöyle belirtmiştir:

“Çocuktum o zamanlar. Hayal meyal hatırlıyorum. Radyodan kıbrıs’ta bir binbaşı doktorun çocuklarının şehit edilmesini... yıllar sonra bu şanlı ülkeye bir evlat yetiştirdim. Asker... ve şu anda 50 yaşında buraları görmek nasip oldu. Çok duygulandım. Gözyaşlarım hakim olmadım. Gururluyum. Ne mutlu türküm diyene...” . 01.07.2019

Kıtc’de alay komutanlığını yapan arkadaşımız ferhat beyin görevini tamamlayıp ayrılırken yazdıkları da çok özel duyguları yansıtıyor.

“Kıbrıs türk kuvvetleri alay komutanlığı görevimi tamamlayarak ailemle birlikte adadan ayrılıyor. Ailecek gönlümüzü ve kalbimizi kıbrıs’ta bırakarak ayrılıyor. Aziz şehitlerimiz ruhunuz şad olsun. Rahat uyuyun...”16.07.2008

Alihan müzeden çok etkilendiğini bakın nasıl ifade etmiş:

“Bir türk genci olarak 27 senelik hayatımda kendimi çok dayanıklı sanırdım... evi gezemedim!... Hepinizin ruhu şad olsun. Ne mutlu türküm diyene...” 16.09.2008

“.....Ben bir türk anası, türk kızı ve türk öğretmeniyim. Binlerce mehmetçik doğurur ve yetiştiririm. Biz türkler, tarihini bilmeyen milletlerin coğrafyasını başka milletlerin çizeceğinin bilinci içindeyiz. Evlatlarımızı da öyle yetiştiriyoruz...” diye yazmış bir öğretmen imzasıyla

Eylem ailesinde bu yapılanları kınıyor ve sert ifadelerle duygularını yazıyor;

“Yapılan zalimliği görünce bunu yapanlar insan mı diye soruyorum. Uygar olduklarını iddia edenler gelip, bu vahşeti görüp, daha insanca davranmak için af dilesinler. Sizler rahat uyuyun, kabriniz cennet olsun. Dünya durdukca türkler var olacaktır.” 15.01.2012

Rauf denктаş'ın vefatının olduğu günlerdeki ziyaretçiler; bunu vurgulayarak taziye dileklerini de sunuyorlar.

“Cennet gibi bir ülkenin mücadelecisi insanları, ülkenizi ziyaret edince sizleri daha da çok sevdik. Liderinizi yitirdiğiniz bir günde burada olmak bizi çok mütehasıs etti. Başsağılığı diliyor ve mücadelenizde her zaman yanınızda olduğumuzu bilmenizi istiyoruz.” 15.01.2012

iStanbul'dan cebeci ailesi de;

“Sayın rauf denктаş'ı da kaybettiğimiz bu hüzünlü günlerde,hepsinin mekanlarının cennet olması dileği ile...”

Turgut bey de müzeyi gezince hissettiklerini şöyle ifade ediyorlar.

“Tam kırkaltı yıl önce yaşanan acıyı yüreğimizde hissettik. Bir daha yaşanmaması dileğiyle... kıbrıslı kardeşlerimize huzurlu bir yaşam dileriz.” 30.09.2009

... Solotürk türk hava kuvvetleri tek f16 gösteri ekibi 2011 yılındaki müze ziyaretleri sonrası deftere şunları yazmışlardır.

“Kktc'ne 28. Cumhuriyet bayramı kutlamaları nedeni ile ilk ziyaretimizde tabip binbaşımız nihat ilhan ve ailesinin evini görmekten hüzün ve onur duymaktayız. Bu evi ziyaretimizin nezdinde, bu topraklarda şehit olan tüm türklerin ruhu şad olsun”

Şimdi de müzeyi türklerin dışında ziyaret eden yabancı ziyaretçilerin yazılarından birkaç örnek sunmak istiyorum.

Bir niriikos isimli bir yunanlı 2003 yılında şunları yazmış: yunanıstandan bir yunan olarak, böyle müzelere bir daha ihtiyaç olmamasını ve insanların barış ve huzur içinde yaşamalarını istiyorum ve ümit ediyorum.

03.06.2018 Tarihinde bir ziyaretçi “tek ihtiyacımız barış” diye bir not düşmüş.

Bir ingiliz ziyaretçi, savaşmaya değecek tek savaş, barış için verilen savaştır, şeklinde duygularını dile getirmiş. 20.06.03

Bir alman ziyaretçi, yazısında; burada gördüklerim beni çok üzdü. Ancak diğer taraftan kıbrıs tarihinin hikayesi gözlerimi açtı. İfadelerini kullanmış. Tim n. 24.09.2003

Son olarak isviçreli bir ziyaretçinin duygularını; umarım tarih kendini tekrarlamaz. Sözleriyle ifade ettiğini görüyoruz. 24.09.2003

Son olarak katliama uğrayan ilhan ailesinin reisi merhum nihat ilhan'ın olaydan 44 yıl sonra, 19 mart 2007 tarihinde yapmış olduğu ziyaret sırasında, katliamı da anlatan yazısını sizlere aktarmak istiyorum:

18 Aralık 1963 günü aldığım talimatla türk kuvvetleri alayına gittim. 3-4 Gün alayda kaldıktan sonra alay komutanlığı ve bağlıları gönyeli'ye intikal ettirildi. 24 Aralık 1963 akşamı eoka'cılar evi basıp eşimi ve üç oğlumu banyo küvetinde katletmişler. Ev sahibim hasan gugum'u kolundan yaralamışlar. Eşi feride hanımı keza taramış şehit etmişler. O akşam evde misafir olan növber ve ayşe hanımı da ve iki yaşındaki çocukları ışıllı da yaralamışlar. Olayı 27 aralık 1963 günü duydum. 28 Aralık 1963 günü şehitlerimi askeri uçak ile elazığ'a, 35 kıbrıs türk yaralıları ankara gata'ya götürdük. Şehitler genç yaşında, hayatın güzelliklerini tatmadan gittiler. Yapanlar cezalarını çektiler. Laik, demokratik, sosyal ve hukukun üstünlüğü türkiye ve yavru vatanda ilelebet devam edecek. Ne mutlu türküm diyene... türkiye cumhuriyeti ve kuzey kıbrıs türk cumhuriyeti ilelebet yaşayacaktır... vatan sağolsun... tıp. Tuğgeneral nihhat ilhan

Nihat ilhan, 22 aralık 2011 tarihindeki ziyaretinde de duygularını dile getiren bir yazı yazmıştır.

Kıbrıs güvenlik kuvvetleri komutanlığının hazırlattığı kıbrıs şehitleri oratoryosu için davet aldım. Eşim dr. Tülay, kızım dr. Ayşe şebnem ile birlikte 19.12.2011 Pazartesi günü kktc'ye geldim. Orotoryo büyük bir emeğin neticesiydi. Şimdiye kadar acıyı bu kadar güzel işlemiş bir orotoryo seyretmemiştim. Başta komutanlar olmak üzere emeği geçen herkesi tebrik ediyorum.22.12.2011 Tarihine kumsaldaki barbarlık müzesini ailecek ziyaret ettik.

Kıbrıs halkı ve kıbrıs'ta görevli herkesi mutlu, güler yüzlü buldum. Tüm kktc vatandaşlarına aile fertleri ile birlikte sağlık ve mutluluk içinde bulunmalarını, dertsiz günler geçirmelerini cenabı haktan niyaz ederim.

Müze çok temiz, bakımlı idi. Geçmiş günler sinema şeridi gibi gözümün önünden geçti. Ziyaretçiler dahil, herkese sonsuz teşekkürler ederim. (E) tabip tuğgeneral nihhat ilhan

Buradaki 78 defterde sizlere aktarmak için zamanın yeterli olamayacağı nice ifadeler mevcuttur.

Sözlerime burada son verirken şehitlerimizin aziz hatırası önünde bir kez daha eğiliyor, sizlere de beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum.

Süheyla GÖKTÜRK

DAÜ ATAUM Öğretim Görevlisi

İZMİR'DE KATLIAMI ÖNLEYİP ŞEHİT OLAN HEMŞEHRİMİZ KAHRAMAN POLİS FETHİ SEKİN

Fethi Sekin gösterdiği büyük kahramanlıkla halkın gönlünde taht kurdu. Teröristlerin hain planını bozan kahraman polis Fethi Sekin, 1973 yılında Elazığ'ın Baskil ilçesi Doğancık köyünde dünyaya geldi. Türk milletinin gönlünde taht kuran Fethi Sekin, şehadetinin yıldönümünde anılıyor. Gösterdiği kahramanlıkla çok sayıda insanın hayatını kurtaran hemşehrimizşehit polis Fethi Sekin, eğitimini memleketinde tamamladıktan sonra

Polis Meslek Yüksekokulu'nu kazandı. İzmir adliyesinde görevini sürdüren Sekin, 2017 yılının Ocak ayında görev yaptığı İzmir Adliyesi'nde şüphelendiği aracı durduran ve içindeki silahlı kişileri fark edip, hemen silahını çekerek müdahalede bulundu. Kahraman polis, araçtan inen silahlı teröristleri bir süre kovaladı. Kaçan teröristler o sırada yanlarında getirdiği bombayı patlattı. Sekin, peşine düştüğü teröristlerden birini kovalamaca sonucu etkisiz hale getirdi. Diğerinin peşine düşen ve mermisi bitene kadar çatışan FethiSekin, bir aracın arkasına gizlenen teröristin açtığı ateş sonucu şehit oldu.

Sarıkamış'ta, Çanakkale'de, Kurtuluş Savaşı'nda VATAN SANA CANIM FEDA düşüncesini kendisine şiar edinerek şehit olan binlerce vatanseverin izinden giden kahraman hemşehrimizFethi Sekin, Elazığlının vatanseverlikteki gözü karalığının en önemli sembollerinden.

İçerden veya dışardan gelebilecek her türlü tehdite karşı her zaman dik durmuş olan Elazığ insanının,ülkesi için gözünü kırpmadan canını verebilecek bir yapıya sahip olduğunun göstergesi Fethi Sekin.

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de vatanın bölünmez bütünlüğünü kendisinde ülkü edineninsana ev sahipliği yapan aziz şehir Elazığ, gelecekte de bu ilkesinden sapmadan kale gibi düşmana karşı dik duracaktır. Elazığlının kahramanlığı ve vatan sevgisi nice FethiSekin'lerin ortaya çıkmasına neden olacaktır.

Kahraman hemşehrimizFethi Sekin, ülkemizi bölmeye çalışan vatan haini teröristlere karşı gözünü kırpmadan çatışırken bir çok insanın ölmesini de önledi. Teröristlerin heveslerini kursaklarında bırakırken şehit oldu.

Vatan kazandı.

Hainler kaybetti. Kaybedecekler...

Hainler ülkemizde ve Elazığ'da her zaman kaybetmeye mahkûmlar...

Bir ölür bin doğar FethiSekin'ler...

Seni unutmayacağız, unutturmayacağız...

ELAZIĞ VIŞNESİNİN ÖZELLİKLERİ

Dr. Hüsamettin Kaya Ziraat Müh. Turan Karahan Ziraat Müh. Fethi Sönmez H.Deniz Ülkü

Özet

Elazığ vişnesinin ülkemizin diğer bölgelerdeki vişnelerden ayrılan ve ona farklılık kazandıran özelliklerini ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmanın sonuçlarını içermektedir.

Anahtar Kelimeler: Vişne, Elazığ

The Characteristics of Elazığ Sour Cherry (*Cerasus vulgaris* Mill. Sin.*Prunus cerasus* L.)

Abstract

It contains the results of the research carried out in order to reveal the characteristics of Elazığ sour cherry which are distinguished from the sour cherries in other regions of our country and make it different.

Key words: sour cherry, Elazığ

Elazığ vişnesi, coğrafi sınırları Elazığ ili sınırları olarak 40° 21' ile 38° 30' doğu boylamları, 38° 17' ile 39° 11' kuzey enlemleri arasında çizilen, denizden 1000 m yükseklikte düz ve eğimli arazilerde, kireçli-kumlu, killi ve taşlı toprakların bolca yer aldığı Elazığ ilimiz merkez ilçe başta olmak üzere; Arıcak, Alacakaya, Ağın, Baskil, Karakoçan, Keban, Kovancılar, Palu, Sivrice ve Maden ilçelerinde yetiştirilmektedir (Şekil 1) [1].

Şekil 1. Elazığ Haritası

Vişne gülgiller familyasındandır. Meyveleri ekşimsidir. İstanbul ile Hazar Denizi arasında uzanan Kuzey Anadolu Dağları vişnenin anavatanı olarak bilinmektedir. Vişnenin botanikteki Latince adı *Prunus cerasus* olup vişnenin bilimsel sınıflandırması:

Âlem : Plantae

Şube :Magnoliophyta

Sınıf :Magnoliopsida

Takım :Rosales

Familya : Rosaceae

Cins : *Cerasus*

Tür : *vulgaris*

Sin:*Prunus cerasus L. [2]*

Elazığ vişnesini diğer bölgelerde yetişen vişnelere ayıran en belirgin özelliği, Türkiye’de yetiştiriciliği en çok yapılan Kütahya vişnesi ve Montmorency’de ve diğer meyve ağaçlarında olduğu gibi aşu ile değil köklü çelik ve kendi tohumundan yetiştirilmesidir. [3]. Elazığ vişnesi Ekolojik istekleri bakımından yöreye adapte olmuştur. Bu özel koşulu oluşturan sebepler; Elazığ yöresine özgü coğrafi durum, iklim özellikleri, nem, sıcaklık, rüzgâr ve toprak gibi faktörlerden gelmektedir. Elazığ, toprak yapısı itibari ile denizden 1000 metre yükseklikte, dağlarla çevrili bir bölgede karakteristik özellik gösterir. Dağların arasından, dar ve uzun vadiler oluşturarak akan ve daha sonra Fırat nehriyle birleşen dere ve çayların yarattığı mikro klima sonucu bölgesel iklim yumuşaması ile Elazığ vişnesinin yetişmesi için ideal koşullar oluşmaktadır.

Meteoroloji Genel Müdürlüğü’nün (1938-2018 ölçüm periyodu) verilerine göre Elazığ ili; yıllık ortalama sıcaklık 13.1 °C, en yüksek sıcaklık 42.2 °C, en düşük sıcaklık ortalaması ise 7.3 °C, ortalama bağıl nem %55, en düşük bağıl nem, %1, hâkim olan rüzgâr, eylül ayından mayıs ayına kadar esen batı doğu rüzgârları ile yaz aylarında esen Güney-Kuzey rüzgârları ile özel iklimsel özelliklere sahiptir.

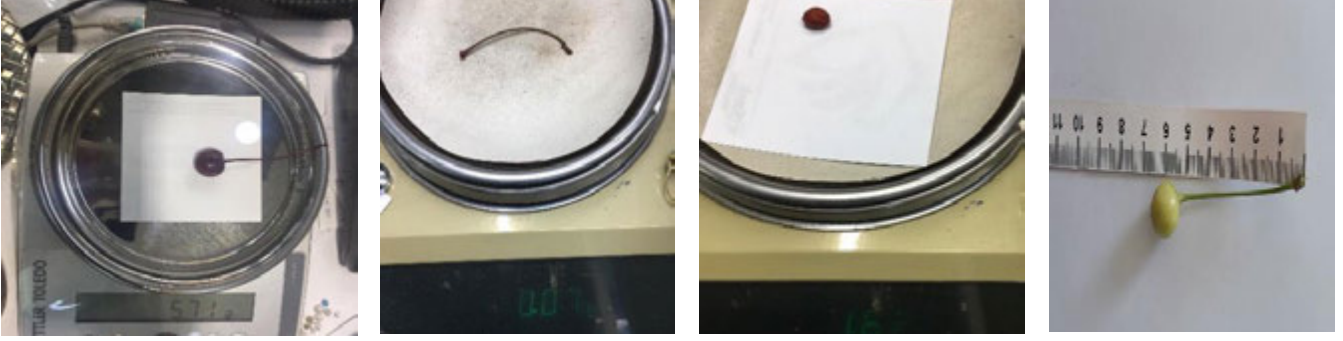
Ortalama rüzgâr hızı 2.2 m/sn olup, ortalama toprak sıcaklığı 16.5°C’dir. En düşük ortalama sıcaklık 0.2 °C’dir. Vişnelere çiçeklenme için hava şartları ve meyve oluşumu esnasında havaların yağışlı gitmesi istenmez. Çünkü çiçeklenme zamanında yoğun yağın yağmur döllenmeyi güçleştirir, mantar zararının artmasına neden olur. Meyvelerin olgunlaşmaya başladığı ve ben düşmeye başladığı haziran ayı sonları ve temmuz aylarında yöre olarak yağış almaması; Elazığ vişnesi için olgunlaşması esnasında mantari hastalıkların ve ürün çatlamasının olmamasını sağlamakta ve Elazığ vişnesinin pazar değerini arttırmaktadır.

Vişne ağacının suya ihtiyacı, 400 mm yeterlidir. Boyları en az 2 ile 10 m yüksekliği arasında değişiklik gösteren vişne ağacının gövdesi koyu gri renktedir (Şekil 2). Hava şartlarına ve arazi konumuna göre Nisan ayının 15’i ile Mayıs ayının 25’i gibi çiçek açarlar. Ağacın yapraklarının uç kısımları sivri, yaprak kenarları tırtıklı şekilde olup ince, çok sulu ve ekşimsidir. Meyve etinde meyve çekirdeği 1 tanedir.

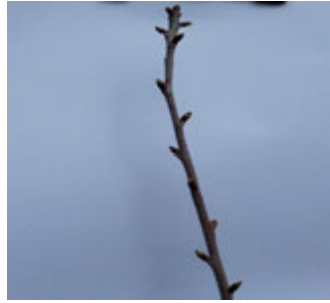
Şekil 2. Vişne ağacının gövdesi ve boyunun ölçümlerinin yapılması

Elazığ vişnesinin yöresel iklime bağlı olarak haziran ayının ortalarından temmuz ayına kadar hasadı yapılmaktadır. Morfolojik olarak Elazığ vişnesi; yuvarlak, meyve ağırlığı ortalama saplı (4.50-6 gr) sapsız (4.48-5.58 gr) bordo renkte, orta yumuşaklıkta çok sulu ve liflidir (Şekil 3). Meyve çekirdeğinin ağırlığı (1.6-1.8 gr), meyve sapı (5.50-6.00 cm) uzunlukta, yeşilimsi renktedir.

Şekil 3. Vişnenin meyve ve sapı ölçülerinin ve ağırlıklarının alınması

Elazığ vişnesinin sürgün boğum arası yeşil, sürgün durumu (bağlanmadan önce) yatay zayıf, yeterli sayıda birer aralıkla dizilmiş iki çatallı, üzeri düz ve yeşildir (Şekil 4).

Şekil 4. Elazığ vişnesinin sürgün boğum arası

Elazığ vişnesinin çiçeklenmesinde erkek ve dişi organlar tam gelişmiştir (Şekil 5).

Şekil 5. Elazığ vişnesinin çiçeklenme durumu

Elazığ vişnesinin yapraklarında genç yaprakların üst kısım rengi yeşil ve yaprak kenarları tırtıklı, yapraklar tüysüz damarlar ana damara meyilli birbirine paralel ve bağlıdır (Şekil 6). Yaprak saptan itibaren 8 cm, yaprak sapının uzunluğu ise dala bağlandığı yerden 2 cm'dir. Vişnenin yaprak eni en geniş olan orta kısımda 3.2 cm ve meyve sap ağırlığı ise 0.07 gr'dır.

Şekil 6. Elazığ vişnesinin yaprak ölçüleri

Elazığ vişnesinin tanenleri orta büyüklükte, yumurtamsı, yuvarlakça ve siyah, koyu bordodur (Şekil 7). Pülp, etli ve olgunlaşmamış olanlarda, yeşilimsi krem, belirgin olarak görülmektedir. Olgunlaştıktan sonra bordo rengindedir. Meyve olgunlaştıktan sonraki genişliği 6 ila 8 cm arasındadır. Tane sapı 5-6 cm uzunlukta yeşil dala bağlantı yeri düğümlü özelliktedir. Tanenin kabuk kalınlığı ince, çok sulu ve ekşimsidir. Meyve etinde meyve çekirdeği 1 tanedir.

Şekil 7. Elazığ vişnesinin tanen ölçüleri

Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesi Gıda Hijyeni ve Teknolojisi Bölümünde; Elazığ vişnesi için yapılan analiz sonucunda; Elazığ vişnesinin bileşimi Asitlik (%0.73) PH (3.49), refraksiyon indeksi 1.390 kuru madde oranı (%26.50), kül ((%0,01), HCl asit içerisinde çözünmeyen kısım (0.18) olarak bulunmuştur. Meyve tüysüz, kısa saplı ve parlak görünümlüdür.

Elazığ vişnesi bahçe kuruluş devresi diğer vişne çeşitlerinin yetiştiriciliğinde olduğu gibi özellikle ilk kuruluş devresinde toprak analizlerine göre dekara 2-3 ton yanmış çiftlik gübresi verilmesi ve bunun 3 yılda bir tekrarlanması ağaçların gelişmesi açısından yararlıdır. Dikimi izleyen ilk yıllarda, yani ağaçların teşekkülü esnasında çok kuvvetli gübre verilmesi sakıncalıdır. Çünkü kuvvetli vegetatif gelişme gösterir ve meyve teşekkülü gecikir. Ancak verime yatmış ağaçlarda durum farklı olup, bunlara her yıl yukarıda belirtilen çiftlik gübresi dışında yapılacak toprak ve yaprak analizleri doğrultusunda inorganik gübre verilmelidir. Sonbahar döneminde yapılan toprak işleme, kış yağışlarının yüzeyden akışını önleyerek toprakta suyun depo edilmesi sağlanır. Toprak analizi sonucu eksik görülen eksiklikler, gübre ile toprağa karıştırılır. İlkbahar dönemi toprak işleme ise toprağın havalanması, yabancı otlarla mücadele ve gecikmiş gübre uygulamaları için yapılır.

Vişne yıllık gelişimini tamamladıktan sonra kökleriyle besin maddesi alımının durduğu uyku dönemindeyken o yılki performansına göre kış budaması yapılır. Vişneler genellikle modifiye lider (değişik doruk dallı sistem) şeklinde taçlandırılır. Vişne ömrü boyunca hafif budama ister. Dikim aralıklarını toprak durumu, anaç, sulama ve gübreleme gibi koşullar belirler. Ancak genel olarak kullanılan dikim aralıkları, vişnelerde 4 -6 m olmaktadır [4]. Elazığ vişnesinin en fazla su ihtiyacı sürgün ve çiçeklenme başlangıcıdır. Çiçeklenme ve sürgün oluşumunda 400 mm yağış alan yerlerde vişne yetiştiriciliği sulamaya gerek kalmadan yapılabilir [4].

Zararlılarına karşı ilaçlı mücadele yapılırken kış ilaçlaması, budamadan sonra gözler uyanmadan önce yapılır. Mücadele İlk ilaçlama çiçekler tek tük açtığı zaman başlar. İkinci ilaçlama ise çiçeklerin tümü açtığında yapılır. Monilyaya karşı etkili maddesi, formülasyonu ve kullanma oranı Zirai ilaçlardan birisi ile kimyasal mücadele uygulanır. Kimyasal mücadele gerek görüldüğünde meyvelere ben düştüğü devre ilaçlamaya başlamak için uygun bir dönemdir. İlaçlama ile hasat arasındaki süreye dikkat edilmelidir [4].

Elazığ vişnesi haziran ayı sonlarında ve temmuz aylarında genellikle bir defada hasat edilir ve yine genellikle el ile ve saplari ile beraber toplanırlar. Toplama esnasında meyve dalcıklarının kırılmamasına dikkat edilmelidir.

Kaynaklar

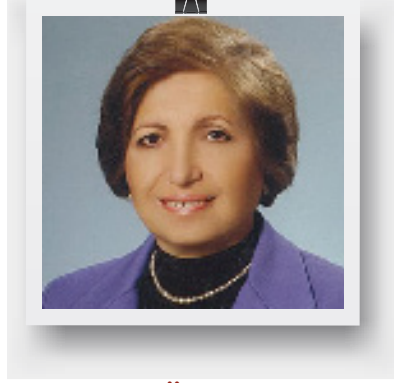
[1] <https://www.harita.gov.tr/urun-276-1-200-000-olcekli-raster-elazig-ili-siyasi-haritasi.html>

[2] Gner et All.Türkiye Bitkileri Listesi,Damarlı Bitkiler.ANG Vakfı,Nezahat Gökyiğit Botanik Bahçesi.İstanbul,2012.

[3] T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, Çiftçi Broşürü, No: 66.

[4] T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, kiraz vişne hastalık ve zararlıları ile mücadele, çiftçi eğitim serisi no:6

Sevim (ANAGÜR) KOYUNOĞLU

ELAZIĞ'DA BİR ZAMANLARIN AKSARAY MAHALLESİ NAM-I DİĞER YIĞIKI

Yığıki yaşantımdan bir kesit,
Tarihten bir yaprak,
Kah yıldızlar kadar uzak,
Kah dilimin ucundaki bir şarkı kadar yakın!..

Bu yazımda, buğday başaklı yazlarını, üzüm salkımlı sonbaharlarını, kar beyazı kışlarını, su, bitki, ağaç ve çiçeğin kucaklaştığı baharlarını unutmadığım Yığıki'den söz etmek istiyorum. Baba ocağımda, çocukluğumu ve ilk gençlik yıllarımı bıraktığım, hayali gözlerimde sisli Yığıki. 1940'lı yıllarda doğmuş, ilk-orta-lise eğitimini Elazığ'da tamamlamış bizim kuşakların yaşadığı Yığıki.

Yığıki'li bir kardeşim, Baysal Öcal, bizim dönemlerde Yığıki'de yaşamış ailelerin listesini çıkarmış. Sağ olsun bana da gönderdi. Aradan üç çeyrek yüzyıla yakın bir süre geçmiş. Müthiş bir hafıza, hiç unutmamış, tüm aileleri lakaplarıyla, sırasıyla kaydetmiş. İşte o liste, "Namı Diğer Yığıki" başlıklı bu yazımı kaleme almama vesile oldu.

1940'lı ve 50'li yıllarda Yığıki'de kişileri ve aileleri tanımlamak için, Yığıki halk kültürünün ürünü, enteresan lakaplar kullanılırdı. Lakaplar, yerel ve kısaltılmış, Elazığ şivesi sözcük ya da sözcüklerden oluşurdu; Partoş Zabitgil, Kasap Feyzo, Sağırgil, Şıghogil, Muyadınlılar, Silogil, Piştogil gibi. Hepsi bir kişinin ya da bir ailenin sıradan bir özelliğine dayanarak yakıştırılan takma adlardı. Dolayısıyla listeyi inceledikçe lakaplar, hem güldürdü, hem de düşündürdü beni. Tam bir kültür cümbüşü.

1940'lı ve 50'li yıllarda Yığıki, Elazığ'ın sekiz mahallesinden biriydi. Sarayatik, Çarşı, Rüstempaşa, Nailbey, İzzetpaşa, Rizaiye, Mustafapaşa, Aksaray yani Yığıki. Aslına bakarsanız resmi adı Aksaray'dı ama halk geçmişten gelen Yığıki adını kullanırdı. Yığıki, kendine özgü bazı ayrıcalıkları ile diğer mahallelerden ayrılırdı. Diğer bir ifade ile Yığıki, diğer mahallelerin sahip olamadığı özelliklere sahipti.

1834’de Elazığ’ın ilk şehirleşmesi başladığında yani yaklaşık 200 yıl önce ovada henüz hiçbir mahalle yokken, Yiğiki Reşit Mehmet Paşa’nın yerleştiği bey evine, yani hükümet konağına çok yakın, eski ve tarihi köylerden biriydi. Zaman içinde aynı zamanda vali-paşaların ikametgâhı da olan hükümet konağı, ihtiyacı karşılamada yetersiz kalınca, bazı hükümet çalışanları Yiğiki’de kiralanan evlere yerleştirildi. Dolayısıyla Yiğiki köklü bir geçmişe sahipti. Yiğiki’nin bir kimliği olduğu gibi, Yiğiki’de yaşamının da bir edebi, adabı vardı...

Eski bir Yiğiki evi

Yiğiki’yi ayrıcalıklı kılan en önemli özelliği, o yıllarda Yiğiki’nin bir mahalle olmaktan çok bir kır yerleşkesi olmasıydı. Yiğiki su ve yeşilin kucaklaştığı bahçeleri, bağları, ekin ve sebze tarlalarıyla kırsal yerleşimlerin tüm otantik özelliklerine sahipti. Yiğiki, envari çeşit meyvenin yetiştiği bahçeler diyarıydı. Öyle ki Yiğiki bahçelerine türküler yakılırdı.

Yiğiki’nin dört etrafı bahçalar

Yar oturmuş pencerede def çalar

Bahçalar havar yarım bahçalar

Hovardalar kendi kendin parçalar

Bahçe içinde bir Yiğiki evi

Yiğiki’nin her tarafından su fışkırırdı. Yiğiki yeşilliğini ve güzelliğini o temiz, billur gibi akan sağlıklı sulara borçluymuştu. Dipsiz Göl, Şorşor Çayı, Soğuk Su, Çatal Pınar, Kilise Pınarı, Yamag Pınarı, Kalaycı Pınarı, Ayvalı Pınar hepsi Yiğiki için birer zenginlikti. Çatal Pınar ve Kilise Pınarı Yiğiki’nin gözde çeşmeleri idi. Sular gece gündüz, kesintisiz, altı oluk halinde, gürül gürül akar, çevreye can katardı. Hazarbaba’dan getirilen saflık derecesi çok yüksek Karaçalı Suyu’nun ilk sebil çeşmesi de Yiğiki’de açıldı. Yiğikililerin içme suyu ihtiyacını, Karaçalı çeşmesi karşıladı.

Yiğiki’nin sularına ve bağlarına şiirler yazılırdı:

Yağız atı bağladım tarladaki gazzuğa
Toplanın çağalarım hep gidek Elazığ’a
Tefo, İfo, gakkom gil, Memoş’u al sende gel
Dipsiz Göl’le Şorşor’un arasındaki bağa.

O yıllarda su ve çeşme olgusunun hem görsel hem de duygusal olarak mahallelinin yaşamında önemli bir yeri vardı. Sular Yiğiki için geçmişin mirası, ilahi bir rahmet ve doğal bir nimetti. Şorşor Çayı ve çeşmelerden oluk oluk akan tertemiz sular, Tanrı’nın yöre insanına bahşettiği bir zenginlik ve bir emanetti.

Yiğiki, Elazığ’ın kır-kent özellikli, sayfiye havalı tek mahallesiydi. Bir bitki cennetiydi. Doğa ve insan emeğinin bulunduğu, verimli ve bereketli topraklarda, her çeşit bitki yetişir ve yetiştirilirdi. Halkın büyük bir kesimi

geçimini yetişen ürünlerden sağlardı. Besin değeri yüksek, leziz dutları ve üzümünün yanı sıra zengin meyve çeşitleri, taze, doğal sebzeler ve ekinler bir değer olarak halkın yaşantısına, cebine ve mutfaklarına yansırı.

Şunu da belirtmeliyim ki bizim kuşakların çocukluğunu yaşadığı 1940'lı yıllar, tüm dünyanın yıkıma sürüklendiği 2. Dünya savaşı ve savaşı izleyen yokluk ve yoksulluk yıllarıydı. Dünyanın pek çok ülkesinde çocuklar, uzun yıllar yokluk ve açlık yaşadı. Türkiye ekonomisi de savaştan çok etkilendi. Buna karşın o yılların çocukları olarak bizler, Yiğiki'de yokluk görmedik, açlıkla tanışmadık. Yiğiki bolluk ve bereket diyarıydı.

Yiğiki'de doğup büyüyen bizim kuşaklar, Elazığ'ın kentsel olanaklarını ve kırsal yaşamın nimetlerini birlikte yaşadık. Çocukluk ve öğrencilik yıllarımız bahçelerde, bağlarda, ağaçlar, meyveler ve çiçekler ortamında geçti. Başımıza çiçeklerden taçlar taktık. O bahçeler ve bağlar, mutlu yıllarımızın, bitki, ağaç, çiçek ve meyve de çocukluğumuzun ta kendisidir.

Ceyhun Atıf Kansu'nun şiirlerinden birinde bir mısra vardır:

"Sen doğadansın çiçekçedir ana dilin".
Çocukluğumuzda bizim de ana dilimiz çiçekçe idi.

Yiğiki'de dut ağaçları

Yiğiki, yazı sıcak ve sulak alanlarda geçirmeye gelen, baharın müjdecisi leyleklerin yanı sıra birçok kuş cinsinin de yaşam alanıydı. Her kuşun farklı bir şarkısı vardı. Ağaç dallarına civıltılar içinde yuva yapan, sevimli dostlar, çocukların ilgi odağı olurdu. Yiğiki halkının daha o yıllarda mısralarda anlatıldığı gibi çevreci bir yanı vardı. Kuş yuvalarına yaklaşılmaz, yumurtalarına dokunulmazdı.

Dut'un gılgılığında çullu garga pınığı
Yumurtasını almış komşu itin enüğü
Dedim ki külbe vuram ben onun kel başına
Nedem anam acıdım kıyamadım yaşına.

Bahçeler, masum çocukluk günlerimizin oyun alanlarıydı. Sincaplar gibi ağaç dallarına tırmanır, çocuk olmanın keyfini çıkarırdık. Dallardan meyve koparır, kopardığımız taze, nefis meyveleri birbirimize atardık. Kuşlarla yarışarcasına, dalların en yükseklerine çıkmanın mutluluğunu yaşırdık.

Aslına bakarsanız günümüz çocuklarının dünyasında nasıl teknoloji ürünü, Tablet, Telefon, Televizyon yani üç 'T' varsa Yiğiki'de bizim kuşak çocukların dünyasında da Aile, Arkadaş ve Ağaç yani üç 'A' vardı.

Demem o ki o yıllarda teknoloji ürünleri yoktu; ama aile sevgisi, arkadaşlık bağı ve doğanın eşsiz nimeti ağaçlar vardı. Bizim kuşak çocuklar, şımarık ve doyumsuz değildi, bahçe ve ağaç bizim nesil çocuklar için aydınlık bir dünyaydı.

Yiğiki, o yıllarda batı-doğu yönünde ilerleyen bir ana yola açılan, söğüt ağaçlarının gölgesinde uzanan yollar üzerindeki sıralı evler ve bahçelerden oluşurdu. Mahallenin doğusuna cami olduğu için Cami Mahallesi, batısına büyük bir ihtimalle çok eskilerde bir kilise olduğu için Kilise mahallesi, güneyine ise Aşağı Mahalle denirdi. Yolun batısı Sürsürü'nün sıralı bağlarına, doğusu Kesirik bahçelerine, güneyi Şorşor Çayına uzanırdı.

Halk, bitişik nizam, yerel mimarili, iki katlı, çok odalı, giyotin pencere, çıkmalı, geniş ve toprak damlı, bahçeli evlerde yaşardı. Yığıki evleri, henüz çatı ile tanışmamıştı. Damlar, evleri dış etkilerden korumaktan öte bir öneme sahipti, halkın vazgeçilmez mekânlarından biriydi. Kış hazırlıkları, zahire, meyve, sebze damlarda kurutulur, pestiller damlara yayılırdı.

Bahçesi olan hemen hemen her Yığıki evinde tulumba, havuz ve tandır olurdu. Her sonbahar, kışlık tandır ekmeği yapılırdı. Ekmek günlerinde tandır başları şenlenirdi. Tandır ekmeği, yürekli Yığıki kadınının çaba, beceri ve emeğinin ürünüydü.

Yığıki camii, tarihi bir camiydi, kesin olmamakla birlikte 1700'lü yıllarda yapıldığı söyleniyor. Bizim dönemlerde, diğer tarihi camilerde olduğu gibi Yığıki caminin değirişinde bir avlu ve abdest alınacak çeşmeler vardı. Fotoğraftaki görünümünü çok farklı bulduğumu söylemeliyim. Bu arada yazıda yer alan fotoğrafları sağ olsun, Yığıkili bir diğer kardeşim, Türel Şener gönderdi.

Cami'ye yakın bir hamam bir de dink vardı. Bizim yıllarda Yığıki'de, dinki döndüren dolap beygirinin peşinden koşmamış, o zevki tatmamış tek bir çocuk olduğunu sanmıyorum!.

Şorşor Çayı üzerindeki, basit ve sade görünümlü un değirmenleri, suyun yöre halkına bahşettiği birer ekonomik değeri. Su değirmeninde, hiçbir katkı maddesi kullanılmadan öğütülen un, besin değerini kaybetmezdi. Tam buğday unu Yığıki kilerlerinin zenginliği idi. Leziz tandır ekmekleri, baklavalara, dolangerler, börekler, patileler hepsi o besin değeri yüksek sağlıklı unlardan yapılırdı.

Tarihi Yığıki camii

Bizim kuşak Yığıkili aileler her ne kadar daha çok erkek çocukların okumasına önem verse de muhterem babam gibi kız çocuklarını okutan aileler de vardı. Bizim dönemlerde Yığıki'de ilkokul yoktu, okula gitmek için vasıta da yoktu. İlkokul yaşlarında, kar-kış, soğuk-sıcak demeden kilometrelerce uzaklıkta, şehrin merkezindeki okullara gidilirdi. Benim gibi Atatürk İlkokulu'na gidenler olduğu gibi İnönü İlkokulu'na ya da ablalarım gibi Dumlupınar İlkokulu'na gidenler de vardı. Cumhuriyetin erdemlerini ve kurucu önderimizin kıymetini daha o yaşlarda, o okullarda öğrendik. Bizler Yığıki'de, çocuk yüreklerimizi ısıtan Cumhuriyet ruhunun ışığında okuma aşkıyla büyüdük. Ne okulların uzaklığından ne de o yolları aşmanın zorluğundan şikâyetçi olduk. Okul yaşamını da o yolları da arkadaşlarımızla kardeşçe, keyifle paylaştık.

O yıllarda Yığıki henüz elektrikle tanışmamıştı, derslerimizi geceler boyu lamba ışığında çalışırdık, ama hiç elektriğe ihtiyaç duyduğumuzu anımsamıyorum. Velhasıl Yığıki hakkında söylenecek öyle çok şey var ki sayfalara sığmaz.

Özetle 1940'lı ve 50'li yıllar, Yığıki'de sıcak aile kucağında geçirilen kaygısız ve mutlu yıllarımızın hikâyesidir, çok değerlidir. Duygularımıza işlemiştir. Derinden etkilemiştir. Fotoğraflarımız siyah beyazdır ama yaşanmışlıklar renklidir.

Ayrıca Yığıki, babamızı, anamızı, canlarımızı kaybettiğimiz, tükenen ömürlerin, acıların, hüzünlerin, gözyaşlarımızın ifadesidir. Çocukluk yıllarımızın rengi, ruhsal dünyamızın zenginliği, kültürümüzün ve acı, tatlı anılarımızın beşiğidir Yığıki...

Vedat AKAN

HARPUT'TAN ELAZIĞ'A (Üçüncü Bölüm)

Değerli okurlar ve hemşerilerim,

Yazı dizimin üçüncü bölümüne muhterem hemşerimiz rahmetli Ziya Çarsancaklı'nın (1925¹-2015) "GURBETTE HARPUT" adlı şiirinin son dördlüğü ile başlamak istiyorum:

Kaçıp seni, göçüp seni bıraktık

Hergün desen gelmeye, çok ıraktır

Gece yapıp, şimdi mumla aradık

Bizler nerde HARPUT elde kaldı, Ahh...

Zaman ve yaşım ilerledikçe Elazığ'lı ve Harput'lu olmanın ne kadar büyük bir ayrıcalık olduğunu her geçen gün biraz daha iyi ve daha fazla idrak ediyorum. Elazığ coğrafyasında doğup büyümüş olmak gerçekten çok büyük bir ayrıcalık bence. Elazıglılar özbeöz Türk boylarının bir devamı ve kuşağıdır. Bizlerin bir güzelliği ve özelliği vardır. Kendimize özgü bir anlayışımız, kavrayışımız ve davranışımız vardır. Memleketim ve hemşerilerim ile gurur duymaktayım. Bir coğrafyadaki, bir yerleşme bölgesindeki en önemli konulardan birinin eğitim ve kültür atakları olduğu kanaatim ile eğitim konularına da biraz değineceğim bu bölümde.

Harput'ta Yabancı Okullar:

15. yüzyılın sonlarına doğru (1492) Cenovalı denizci ve kaşif Kristof Kolomb İspanyol Kraliçesi'nin sponsorluğunda² Santa Maria adlı gemi ile "Amerika" kıyılarına ulaşmış ama yepyeni bir kıta keşfetmiş olduğunun farkına varamamıştı. Birkaç yıl sonra Floransalı kaşif ve haritacı Amerigo Vespucci buraların yeni bir kıta ol-

1 Bazı kaynaklara göre 1926

2 Osmanlı Devleti de dahil olmak üzere Avrupadaki tüm güçlü devletlerden yardım istemiş fakat kimse destek vermek istememiştir. Sadece İspanya, Kristof Kolomb'a yardım etmeyi kabul etmiştir.

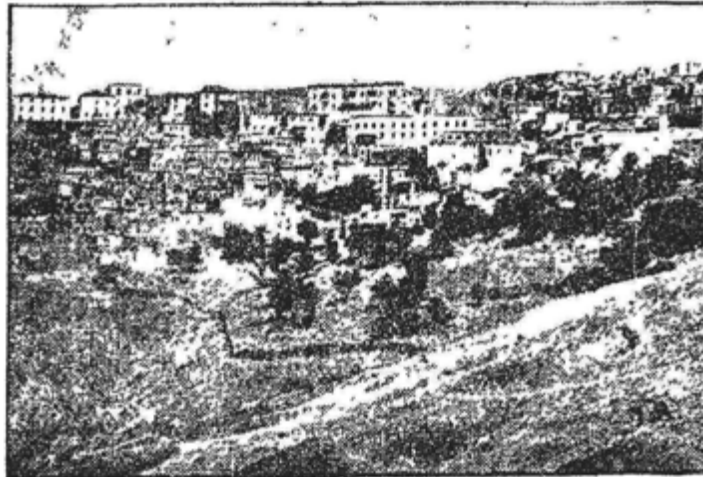
duğunu keşfetti ve yeni dünya onun adı ile anılmaya başlandı; AMERİKA. İngilizler, Fransızlar, İspanyollar ve Portekizliler buralara akın ettiler ve koloniler kurdular. Nihayet 4 Temmuz 1776 itibarı ile koloni dönemi sona erdirilerek Amerika Birleşik Devletleri (ABD) resmen kurulmuştur. 1810 yılından itibaren dışa dönük misyonerlik hareketleri başlamıştır. 1819 yılından itibaren Osmanlı Devleti hedefe girmiş ve Osmanlı topraklarına misyonerler gönderilmeye başlanmıştır. Harput'ta ilk misyonerlik merkezinin kuruluşu 1852 yılına rastlar.

Ben küçükken rahmetli babacığım ara sıra anlatırdı Harput'ta üç (3) adet yabancı okul olduğunu; Alman Koleji, Fransız Koleji ve Amerikan Koleji. Öncelikle Amerikan Kolejini masaya yatırmak istiyorum. Çünkü bu okul Harput'un tarihini etkilemiştir. 1859'da Harput Amerikan Koleji adı ile açılan okulun amacı Ermeni Protestan din adamı yetiştirmek idi. Okul 1880 yılında büyütülerek laik eğitime ağırlık vermeye başlamış. Bazı kaynaklarda bu okulun adı önce Ermeni Koleji sonra da Fırat Koleji olarak geçer. 1895 yılında Amerikan mimari tarzı ile çok kısa bir süre içinde inşa edilen yeni binalarda anaokulu ve lise kısımları da açılmış. Yirminci yüzyılın başında bu okulun ilk ve orta kısımlarında binden fazla öğrencisi varmış. Bu okulda okuyan kız ve erkek öğrenciler çok güzel İngilizce öğrenmişler ve bu öğrencilerin çoğu Amerikan ideallerini ve yaşam tarzını benimsemişler. 1840'lı yıllarda Sürsürü, Hüseyinik ve Hulvenk'te³ de Amerikan ve Fransız destekli misyoner okulları açılmış. 1869'da açılan Fransız Koleji ile 1895 yılında açılmış olan Alman Koleji Amerikan Kolejinin gölgesi altında ve silik kalmışlardır. İkinci Dünya Savaşı sonunda bu okulların tamamı kapanmış veya kapatılmıştır. Bugün hiçbirinin kalıntıları bile mevcut değildir.

ONE AMERICAN COLLEGE IN TURKEY

By WILLIAM E. CURTIS.

The Globe prints every day a letter from William E. Curtis, famous as traveler and correspondent, who is now making a tour of great interest through Germany, Austria, Turkey and among the strange peoples of the Balkan states, Asia Minor and Turkestan.

EUPHRATES COLLEGE AT HARPOOT.

Fırat Koleji (önceki adı Ermeni Koleji) ile ilgili Haber⁴

3 Yeni adı: Şahinkaya

4 Amerika'da GLOBE gazetesi kupürü

Osmanlı Devletinde, Harput bağlamında yabancı okul statüsündeki bu misyoner merkezlerinin niçin başka bir coğrafyada değil de Harput'ta açılmış olması elbette düşündürücüdür. Ancak, çok sağlam gerekçeleri vardı Amerikan misyonerlerinin. Bu okullar sayesinde ki Amerikalılar gerek Ermeni ve gerekse Süryani nüfusa kız çocukları da dahil çok güzel eğitim vermişlerdir. Bu arada Müslüman nüfusun kız çocukları da bu olanaklardan yararlanmıştı. Müslüman kız çocukları ilk defa okul gördüler. Böylece Ermeni Diasporasının da temelleri atılmış olur.

Daha sonraları tarih olan bu kolejlerin varlığı babacığımı çok etkilemiş olacak ki benim mutlaka yabancı dil(ler) öğrenmemi arzu eder ve bunun için de yabancı dil ile eğitim veren bir okula gitmemi isterdi. Öyle de oldu; Galatasaray Lisesi ve ardından da Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Özellikle Amerikan Koleji ile ilgili irdelemelerime, zülfi yare dokunmadan, gelecek bölümde devam edeceğim.

Türbeler ve Ziyaretler:

Yazı dizimin ikinci bölümünde ifade etmiş olduğum üzere bu türbeler ve ziyaretler konusunu biraz daha irdelemeğe ve bazı noktalara değinmeye çalışacağım. Mütedeyyin kişiliğim çerçevesinde süzebildiğim kadarı ile bizim dinimizde türbe ziyareti diye bir kavram yer almamaktadır. Ama ziyaretler çok. Ziyaretçiler de çok. Fala inanma falsız kalma misali. Tıpkı 7, 40 ve 52 rakamları gibi. Bazı kaynaklardan da yararlanarak Harput ve çok yakın çevresinde yirmi yedi (27) adet türbe⁵ saymış idim. Atladığım veya gözümünden kaçmış olanlar olabilir. İnsanlar buralara gelip bu türbeleri ziyaret ederler, dileklerde bulunurlar, dua ederler ve hatta namaz kılarlar. Bu türbelerin hepsinin bir hikayesi ve ziyaretçi profili vardır. Bir örnek vermek istiyorum; hamile hanımlar dünyaya getirecekleri çocuklarının sağlıklı olması için, çocuğu olmayan (hamile kalamayan) hanımlar ise hamile kalabilmek için Harput'ta en çok ziyaret edilmekte olan Fetahmet (Fatih Ahmet veya Fethi Ahmet) Baba Türbesine giderler. Dilekleri kabul olduğu takdirde, cinsiyet durumuna göre çocuklarına Fethiye, Fetiye, Fatih Ahmet, Fethi Ahmet, Feti ve Fethi isimlerini koyarlarmış. Elazığ'da oldukça yaygın olan bu isimlerin arkasında bu veya benzeri bir hikaye yatıyor olabilir. Bu türbelerde yatanlar ışıklar içinde uyusunlar.

Harput'un Atası Belek (Balak) Gazi:

Yazı dizimizin ikinci bölümünde vaat etmiş olduğum üzere bu kahramanımızın hayat hikâyesinden biraz daha kesitler sunmaya çalışacağım. Harput'da ilk Artuklu egemenliği 1112 yılında Belek Gazi tarafından kurulmuştur. Şehadet mertebesine ulaştığı 1124 yılına kadar Harput ve çevresi Belek Gazi yönetimi altında olmuştur. Haçlı seferlerine karşı sürdürülen mücadeleler sırasında Selçuklu meliki Tuğrul Arslan'ın atabeği olan Artuklu Belek Gazi önemli roller oynamış ve büyük başarılar kazanmıştır. Artuklu Belek Gazi'nin Harput, Palu ve Malatya yörelerini ele geçirmesi üzerine Mengüçük Gazi'nin oğlu ve Danişmendli Melik Gazi'nin damadı olan İshak 1118 yılında Malatya'yı yağmalar. Haçlılarla mücadeleden dönen Belek Gazi de İshak'a karşı harekete geçerek Kemah üzerine yürür. Tek başına Belek'e karşı duramayacağını anlayan İshak Trabzon Rum hükümdarı Konstantin Gabras'tan yardım ister. Buna karşılık Belek de Danişmendli Melik Gazi ittifak yapar. Müttefikler 1120 yılında Erzincan yörelerinde İshak ve Gabras ile savaş yaparlar ve galip gelirler. İshak ve Gabras esir alınırlar. Belek Gazi İshak'ın öldürülmesini ister. Melik Gazi ise damadı olan İshak'ı serbest bırakır. Böylece Melik Gazi-Belek Gazi ittifakı bozulur. Belek ayrıca 1121 yılında Harput, Palu ve Malatya yörelerinde

5 Alfabetik sıra ile; Abdulvehhab Gazi, Ağbaba, Ahi Musa, Ahmet Çapaççuri (Seyyid), Ankuzu Baba, Arap Baba, Beşik Baba, Beyzade Efendi, Fetahmet Baba, Hacı Hulusi Efendi, İmam Efendi, Kasım Kadir, Kazım Efendi, Kuriş Baba, Mahmut Samini, Mansur Baba, Muhammed El-Katali (Seyyid), Murat Baba, Nadir Baba, Pir Cemal Abdal, Pir-i Davut, Pir Hasan Zerraki (Seyyid), Sefkar Baba, Şeyh Ali Sebdî, Tayyar Baba, Üryan Baba, Zahiri Baba.

yağma hareketlerinde bulunan Gerger Ermenilerine karşı bir sefer düzenlemiş ve onları yola getirerek sindirmiştir. Belek Gazi'nin adının Harput'taki anıt heykel ile sınırlı kalmamasını ve adının mahallelerde, caddelerde, sokaklarda, parklarda, eğitim ve kültür tesislerinde yaşatılmasını temenni ediyorum.

Harput'tan Amerika'ya, Amerika'dan Harput'a:

"Harput'ta Bir Amerikalı" Cevat Fehmi Başkut'un bir tiyatro eseridir. Üç (3) perdelik bir oyundur. Konusu, babası ile birlikte Amerika'ya giden İbrahim Müderrisoğlu'nun Harput'u ziyareti sırasında yaşadıkları ve yaşattıklarıdır. Ben bu eseri iki defa okumuş idim. Bir kez de 1970'li yıllarda devlet televizyonunda oyun olarak izlemiş idim. Komedi desem komedi değil, dram desem dram değil. Düşündürücü bir tiyatro eseri idi. Ama bu eser beni çok etkilemiş ve duygulandırmış idi. Elazığ'lı olmamasına rağmen Cevat Fehmi Başkut'un böyle bir tiyatro eseri meydana getirirken hangi kaynaklardan esinlendiğini hep merak etmişimdir. Elazığ'da bu önemli ve anlamlı tiyatro eserini yeni nesiller ile tanıştırmakta, eski nesillere ise hatırlatmakta yarar görmekteyim. Bu konuda Vakfımıza da görev düşmekte olduğu kanaatindeyim.

Yazı dizimin üçüncü bölümüne son vermeden önce Amerika'dan dönüş yapan iki ayrı kişi ile ilgili iki ayrı gerçek anekdotu sizlerle paylaşmak istiyorum.

İlk anekdot babaanneciğimin babası ile ilgili;

Mustafa Bey 1800'lü yılların sonunda veya 1900'lü yılların başında ilk kabilelerden biri ile yeni umutlarla Yeni Dünya Amerika'ya doğru yola çıkanlardan⁶ biri. Gemi ile Amerika'ya giden Mustafa Bey yaklaşık bir yıl sonra gerek aile ve gerekse vatan hasretine dayanamayarak adeta kaçarcasına çok büyük zorluklar ile Nurali köyüne dönmüş. Babaannem o zaman çok küçükmüş. Büyüdükten sonra anlatmışlar babasının Amerika'ya gidişini ve maceralı bir biçimde dönüşünü. 1960'lı yıllarda vefat etti Mustafa Bey. Ben çok küçük iken kendisini görmüş olabilirim ama hatırlamıyorum.

İkinci anekdot ise kayınpederimin amcası ile ilgili;

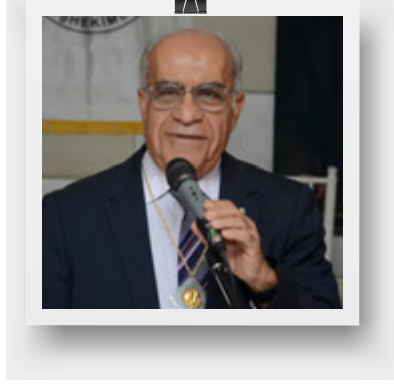
Muhittin Bey⁷ ise (Soyadı: Savaşal) yaşı tutmadığı için ilk kabileler ile Yeni Dünya'ya gidemeyip daha sonra on beş-on altı yaşlarında kendi imkanları ile kaçak olarak gemi ile Amerika'ya kapak atanlardan. Başka bir deyişle tam bir maceraperest. Amerika'da çok çalışır ve çok para kazanır. Birikimleri ile konumunu ve yatak kapasitesini bilemediğim bir otel satın alır ve işletmeye başlar. Otel bir yangında kül olur. Her şeyini kaybetmiş ve yaşı da epey ilerlemiş bir durumda, 1952 yılında bir Amerikan vatandaşı olarak, kilitli orta boy bir zula sandığı ile birlikte, anavatanı Türkiye'ye kesin dönüş yapar ve önce Elazığ'a giderek kızkardeşinin evine gider. Ancak birkaç gün orada kaldıktan sonra Elazığ'dan ayrılarak Ankara'ya gelir ve yeğeninini yani kayınpederimin evine yerleşir. Amerika'da kaldığı süre içinde hiç evlenmediğini beyan eder. Amerika'da otel işi ile meşgul olduğundan ve otelinin yangında kül olduğundan falan biraz bahseder. Altı (6) ay sonra vefat eder. Merhumun boynunda taşıdığı anahtar ile zula sandığı açılır ve bu döküntü sandıktan zati eşyaları dışında hiçbir şey çıkmaz!

Saygı ve sevgilerimle,

@: vedatakan@yahoo.fr

6 40 bine yakın Harputlu'nun çoğundan bir daha haber alınmadığı rivayet edilir.

7 Muhittin Bey aynı zamanda Vakfımız Mütevelli Üyelerinden Sayın Baki Yaşar'ın annesinin dayısı olur.

Köksal BALOŞ

TÜRKİYE'DE SAĞLIK TURİZMİ

Ömrünün 50 yılını ülkemiz turizmine adayan ve görev yaptığı Bakanlığının en üst kademesine kadar emeği ve bilgisi ile yükselen, İsmet Ülker, "Türkiye'de Sağlık Turizmi" adlı kitabını yayınladı. Tamamen kaynak niteliğindeki bu eserde; ülkemizde sağlığımız için gerekli yer ve yörelerin tanıtımı kadar, buna dair yapılacak plan ve projelerin büyük bir bilgi donatımı içinde irdelenmesi yapıyor.

Bilindiği gibi, hayatımız için her şeyin başı sağlıktır. Sağlığımızın devamı, her şeyden önce koruyucu sağlık kurallarına uymamızla mümkündür. Uzun ve sağlıklı yaşamak için iyi beslenmek, düzenli iş hayatı ve dinlenmeyi bilmek ana kurallardır.

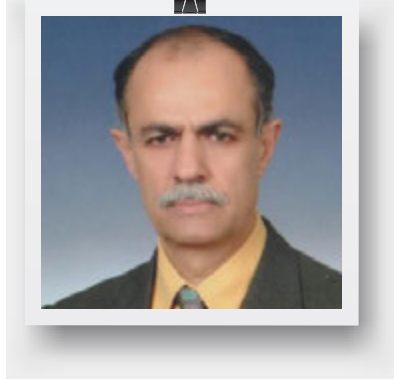
Sağlıklı kalabilmek için bu kitabı okumalısınız. Kaplıcalarımız, bunların su özellikleri, etkileri, kardelen çiçeklerinin boy verdiği 800-2000 metre yükseklikteki dağlık ve ormanlık bölgelerimizin tanıtımı ve buralarda bulunmanın sağlığımıza etkileri, yani "klimaterapi" çok güzel dile getiriliyor. Yine kıyılarımız, deniz yörelerimiz, deniz iklimi ve son yıllarda önemi giderek artan "talassoterapi" İsmet Ülker'in bilgi birikimi ve gerçekten kaynak niteliğindeki incelemeleri ile anlatılıyor.

Son yıllarda sağlıklı kalabilmek, mevcut sağlığını koruyabilmek için milyonlarca kişi bu tür kaplıca, deniz, dağ ve yayla iklimini arar ve bu gölgelere akın akın gider oldu. İşte bu noktada yazar, bölgelerimizin tanıtımı ile kalmıyor, ayrıca buralarda yapılacak yatırımların proje ve planlaması için bir uzman olarak bilgiler veriyor, yatırımcılar için önderlik ediyor.

Elazığ'ımız için "Çip Köyü'nde" yakın zaman da bulunan jeotermal kaynak için ayırdığı bölümü ayrıca okumalısınız. Bende büyük heyecan yarattı. Eğer yazarın önerdiği planlama içinde hareket edilirse, bu bölgede sağlık turizmi için 4-5 yıldızlı turizm tesisleri ile dolu bir ılıca şehri görür gibi oldum. İsmet Ülker kardeşim, sınıfımızın mümessili ve yetişmiş bir değerdir. Dağlarımızı, derelerimizi anlattığı gibi, bir büyük sevda içerisinde bu kitabını oluşturmuş. Onun, Hazar Gölümüzün çevre planlamasında ve yıllar sonra bu göl sularının insafsızca çekilerek ranta çeviren zihniyete karşı duruşundaki sevdasını bilirim. Ayrıca, Elazığ Kültür Sarayı'nın bitirilişinde ve son yıllarda sahnelerde beğeni ile izlenen, müzik şehri Harput'unumuzun seslenişi olan "Harput Senfonisi"nin kazanılmasındaki katkılarını unutamam. Kendisinin açıkça belirttiği gibi, "Elazığ Termal Su Şehri" olarak sağlık turizmimizde yer alacak. Umarım Fırat Üniversitemiz "Elazığ Kaplıca Hekimliği ve Araştırma Enstitüsü" gibi kuruluşlarla bu potansiyeli destekler.

İsmet Ülker'i candan kutluyor ve tebrikler ediyorum.

Prof. Dr. Köksal BALOŞ

R. Mithat YILMAZ

ÜNLÜ BİR YILDIZ KAYDI

Geçen hafta (16 Ağustos 2019) **edebiyat semamızdan bir yıldız kaydı**. Elazığ göklerinden kaydı deşeydik daha münasip düşerdi. Çünkü Şemsettin Ünlü isimli bu yıldız, 1928 senesinde Harput'tan zuhur ve duhul eylemişti edebiyat dünyamıza.

Şemsettin Ünlü'yü **tanımak için biyografisinin detayına girmeye gerek yok. Eserlerinin listesine bakmamız kâfidir. İşte o liste.**

Şiir:

Durur Bakar İbrahim (1976)

Dirlik Düzenlik Türküleri (1990)

Bin Beyaz Karanfil (Manas Yayını-2013)

Roman:

Yukarışehir (1986)

Toprak Kurşun Geçirmez (1988)

Yüz Uzun Yıl (1993)

İsmet Paşa'nın Ağır Topları (2003)

Masal:

Büyülü Değirmen (1998)

Hikâye:

Kurbağa Avcıları (Manas Yayını-2013)

Deneme:

Eksi Beş Kelaynak (2000)

Romanların Dünyası (2004)

Aldığı ödülleri dersiniz:

*1986 yılında *Yukarışehir* romanı ile Orhan Kemal Armağanı

*1988 yılında *Toprak Kurşun Geçirmez* romanı ile Madaralı Roman Ödülü

*1999 yılında *Eksi Beş Kelaynak* eseri ile Kültür Bakanlığı Deneme Başarı Ödülü

*2004 yılında, "Evensel sanata ve edebiyatımıza getirdiği katkılar dolayısıyla" Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü

Yazarın *Yukarışehir* romanı bir anlamda Harput'un romanıdır. Pertev Naili Boratav, bu eseri okuduktan sonra der ki; "Yukarışehir'i, sonuna kadar elimden bırakmadan; bir solukta okudum, desem yeridir. Son zamanlarda okuduğum kitaplar arasında beni bu kadar saran bir yapıt olmamıştır. Kitap, diliyle, üslubuyla, kuruluşu ve sergilediği insanları -ve olayları- dile getirmekteki ustalıklıla övülmeye değer."

Boratav'ın övgüler dizdiği Ünlü'nün bu romanında bütün olaylar denebilir ki Yusuf-Hermin aşkı etrafında cereyan eder. *Yukarışehir'i* ilk okuduğumuzda biz de pek etkilenmiş olmalıyız ki bu sütunda hem bir yazı kaleme almış hem de bu saf/sade ve çıkmaz aşkın etkisi-itkisiyle bir şiir yazmıştık.

Şemsettin Ünlü'ye **ithaf ettiğimiz;** "Şiir Şiir Elazığ" adlı Elazığ-Harput Şiirleri Antolojisi'ne aldığımız; "Sözden İçeri" şiir kitabımızda yer verdiğimiz "Yukarışehir'de Aşk" başlıklı bu şiiri okuyarak söze temmet çekelim gelin bugün. Merhum şairimize rahmet dileklerimizle.

YUKARIŞEHİR'DE AŞK

-Sayın Şemsettin Ünlü'ye-

I

Sen aramazsın aşkı
Günü gelir bulur o seni
Balduğu gibi
Komşu bağın kızı Hermin'i

**

Hermin dersin
İnce bahar dalı
Hermin saf oğul balı
Gözleri iri, elâ, buğulu
Bakışı binbir çiçek; ağulu.
Kafeslerde gizli dildir Hermin.
Akar durur rüyalarında Yusuf'un
Duru, ışıllı, aydınlık...
Oluklupınar'ın suyu gibi.

**

Hermin dersin
Tasvirler kadar güzel
Hermin güzelse
Aşk var diyedir.

II

Sen aramazsın aşkı
Günü gelir bulur o seni
Balduğu gibi
Komşu bağın oğlu Yusuf'u.

**

Yusuf'u sorarsan
İnce çınar dalı
Debbağlardan bir Allah kulu
Basar, çeker, çıkarır onca deriyi
Tuzlu havuzlardan günboyu
Yorulmaz, acıkmaz, üşümez
Hermin tasvirine tutkulu.

**

Güçlüyse Yusuf
Baş döndürücüyse hüsnüyusuf lar
Aşk var diyedir.

**

Yusuf'u sorarsan
-Ne sen sor, ne ben deyim-
Şehit babanın süren umudu.
Tanımadan kuşlu, düşlü çocukluğu
Tat vermeden rüzgârlı, türkülü gençliği
Alırlar askere onu da
-Doksanüç Harbi!
Damin deliğinde bir nine, bir ana...
Ötede dili bağlı yavuklu!

Savrulur gider Yelboğazi'nden aşağı.
Savaşı içindedir Yusuf'un oysa
Savaş içinde savaş olur mu?

KAYBETTİKLERİMİZ

1. 15.08.2019 ŞEMSETTİN ÜNLÜ
2. 27.08.2019 TANER TARHAN
3. 03.09.2019 HÜSEYİN AYAZ
4. 30.11.2019 BEKİR SAKALLIOĞLU
5. 04.12.2019 MEHMET SALİM ÖZER
6. 07.12.2019 AHMET BAŞÇERİ
7. 16.01.2020 TUĞ.GEN.UĞUR BÜYÜKÇULHA

1988

ELAZIĞ

KÜLTÜR ve TANITMA VAKFI DERGİSİ

Sokullu Mehmet Paşa Cad. Ece Sok.
No: 15/3 Dikmen/ANKARA
Tel: 0 312 4802880 • Faks: 0 312 4803808
Eposta: info@elazigvakfi.org.tr • elazigvakfi@gmail.com

www.elazigvakfi.org.tr